Posamezna številka 10 vinarjev.

Štev. 186. V Ljubljani, v torek, 17. avgusta 1915. Leto XLIII.

Velja po pošti:
Za celo leto naprej . . K 26·—
za en mesec „ . . „ 2·20
za Nemčijo celoletno . „ 29·—
za ostalo inozemstvo . „ 35·—

V Ljubljani na dom:
Za celo leto naprej . . K 24·—
za en mesec „ . . „ 2·—
V upravi prejeman mesečno „ 1·70

Sobotna izdaja:
za celo leto . . . . . „ 7·—
za Nemčijo celoletno . „ 9·—
za ostalo inozemstvo . „ 12·—

SLOVENEC

Inserati:
Enostolpna petitvrsta (72 mm):
za enkrat . . . . po 18 v
za dvakrat . . . . „ 15 „
za trikrat . . . . „ 13 „
za večkrat primeren popust.
Poročna oznanila, zahvale, osmrtnice itd.: enostolpna petitvrsta po 20 vin.

Poslano:
enostolpna petitvrsta po 40 vin.

Izhaja vsak dan, izvzemši nedelje in praznike, ob 5. uri pop.

Redna letna priloga Vozni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici štev. 6/III. Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona štev. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511, bosn.-herc. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 188.

Slovenci svojemu cesarju.

1830

85

1915

Odločena snežnikom je visokim
najdražja krona z žarom tisočkratnim,
z najlepšim plaščem jih krasi škrlatnim
večerna zarja nad slemenom slokim.

Ob tebi — ob visokih tvojih letih —
žari skrivnostno diadem rubinov
od samih zmag in slavnih bojnih činov.
ob Visli, Soči . . . ob vodáh neštetih.

Odločena je reki velemočni
kraljeva vlada z mnogimi vodami,
zedinile so v strugi eni sami
se šumne reke in studenci zvočni.

Naj národov bi tvojih mnogotero
— očiščenih po skupni bolečini —
osrečilo se v skupni domovini;
naj eden v drugem čuva bratsko vero.

Odločeno je solncu na višavi
goreče žezlo vrhu zemske krogle,
pred njim bežijo sence onemogle,
vse zvezde zatemne v njegovi slavi.

Kadar armada tvoja slavna vstane,
skopne sovražne trume v smrtni senci.
Junaki zadnji — nismo mi — Slovenci,
Ne zabi, oče, na sinove vdane!

Glej, danes vsa je domovina naša
molivcev vernih silna katedrala —
mogočen spev: „Za zmage Bógu hvala!“
„Daj nam svoj mir!“ se tih odmev oglaša.

Silvin Sardenko.

Pred cesarskim prestolom.

Sredi vihre svetovne vojske, a v zarji slavnih zmag obhaja častitljivi starosta na habsburškem vladarskem prestolu, cesar Franc Jožef, svoj 85. rojstni dan. Vsi narodi monarhije se zbirajo v duhu pred njegovim prestolom. Vsi prihajajo, vsi se mu poklanjajo, vsi obnavljajo prisego večne ljubezni in zvestobe, vsi polagajo v njegove roke svojo bodočnost, polni zaupanja, da bo, ko pride zopet blaženi mir, vsem delil z blagodarno roko bogate sadove zmage in miru.

Tudi naš narod se bliža Tvojemu prestolu, svetli vladar!

Glej tu voditelje našega ljudstva, ki so učili to ljudstvo zvestobe tudi v najtežjih dneh. Učili so je, naj verno čuva sveto dedščino očetov, ki so umirali v stoletnih bojih za vero, dom, cesarja. Učili so je, da zvestobo zahteva njih vera, zakaj katoliška vera je vera zvestobe. Učili so je — ne, krivično bi bilo reči, da je bilo treba to ljudstvo zvestobe šele učiti, to vsekdar zvesto, vsekdar srčno vdano ljudstvo, ki je o njem vzkliknil pesnik v viharnih dneh:

Hrast se omaja in hrib
Zvestoba Slovenca ne gane!

Tu so voditelji, ki so to ljudstvo dvigali, vzgajali, edinili, da bi se vedno bolj udeleževalo kulturnega napredka avstrijske države in bi tako tudi svoje doprineslo vedno večjemu ugledu Avstrije v kulturnem delu.

Tu so voditelji, ki so temu ljudstvu klicali, naj se zaveda, da je ono južna straža Avstrije ob Adriji, naj bo vedno pripravljeno, da bo branilo to zemljo, ko pride čas — in pesnik ob Soči je pretežko klical, »da daleč ni ta čas«!

In tu, svetli vladar, prihaja ljudstvo.

Tu so starčki, žene in dekleta. Ne zameri jim, da se bližajo trudni. Trudni, a veseli in ponosni! Trudni so, zakaj s polj prihajajo. Orali so in kopali, sejali in sadili, kosili in želi in mlatili. S tresočo roko je prijel starček pozna leta zopet za drevo, da zorje plodno grudo, zakaj gospodarja ni pri domu. Mlada žena je v ranem jutru krepko sukala koso, zakaj koscev ni. Dekleta so zaprašena in oznojena vihtela cepce in mlatilce, zakaj mlatilcev ni. Trudni so, a veseli, saj so se trudili, da bi Tvojim vojakom na bojnih poljih ne zmanjkalo »hleba in kar treba«. Ponosni so, saj so sami vse obdelali in v čudu se gledajo, kako je bilo to mogoče. In sedaj so tu pred Teboj, zvesti vladar!

In tu so otročiči. Malo so še mogli pomagati na polju, a mnogo, mnogo so pohajali v cerkev in s sklenjenimi ročicami molili, kakor jih je učila mamica: za dobrega cesarja, da bi ga Bog varoval in mu dal zmago nad sovražniki; za domovino, da bi jo Bog čuval in blagoslavljal; za očeta in brate in za vse vojake, da bi jih Bog po slavni zmagi srečno pripeljal nazaj pod domačo streho med domače ljudi. Tudi ti so prišli pred Tvoj prestol in oči jim blišče v žarnem veselju, češ, »ali niso tudi naše molitve vzele Przemysla in Lvova in Varšave«?

A tu so ubožice-sirotice. Komaj še vedo, kaj je dete brez očeta. Oče je šel na vojsko in dete ga čaka in čaka, a očeta ne bo nikoli več. Nikoli več ne bo milice pobožal, ji urezal kruha, kupil oblačila. Ti, svetli vladar, si započel »stoletje otroka«, Ti bodi siroticam-ubožicam oče!

Tu je naše ljudstvo. A kje so premnogi? Kje možje in mladeniči?

Glej jih, svetli vladar! Ob Dnjestru vstajajo. — Mršavi so in zamazani, ne upajo se taki stopiti pred Tebe. In resni, malobesedni so, ne znajo ubrati svečanih besed. A njih srca govore: kri in življenje za Te, svetli vladar! In ob Soči stražijo dom, nepremagljivi kot skalna stena; sovražniku mrki kot kršni Kras! A premnogo jih leži v tuji zemlji, s svojo krvjo so zapečatili svojo zvestobo!

V duhu so z nami tudi ti. Vsi se bližamo Tvojemu prestolu, da se Ti poklonimo ta dan tudi mi, da tudi mi ponovimo prisego zvestobe in ljubezni, da tudi mi položimo v Tvoje dobrotne roke svojo bodočnost.

Kot odprta zlata knjiga je naša zvestoba vsa stoletja. Če se je kdaj zazdelo, da jo grdi temna lisa, bila je le senca, ki je mignila čez. Sumnje so zašepetale pred svetovno vojsko, a ko si nas poklical, svetli vladar, da branimo Tvoj prestol, kako so umolknile sumnje, ko smo šli pojoč v boj, vsi do zadnjega moža! In če bi bil še mogoč kak dvom, bi ga pobila hrabrost in smrt naših vojakov!

Taki smo bili, taki bomo. Zvestoba je naša dedščina, zvestoba je naša svetinja!

Seveda hrepenimo po svobodnem razvoju, po čim večjem napredku. Mila nam je rodna gruda, materni jezik, očetne šege. Željni smo omike in izobrazbe. Radi bi se gospodarsko okrepili ter izpopolnili domače poljedelstvo, obrt in trgovino. Vzgojiti se želimo v narod, zdrav, trezen, napreden, narod, poln moštva in krepke energije. A naše hrepenenje po svobodi ni hlepenje po razbrzdanosti; naša ljubezen do rodu in domače govorice ni sovraštvo do drugorodcev; naše delo za gospodarski napredek ni boj zoper napredek drugih. Želimo si ne boja, ampak tekme, ne sovražnosti, ampak sporazumnosti, ne zatiranja, ampak vzajemnosti.

V mejah habsburške monarhije, v senci habsburškega prestola, v bratstvu vseh narodov in v svobodi vseh, v srečni Avstriji je našemu narodu srečna bodočnost.

Če se torej danes bližamo Tvojemu prestolu, svetli vladar, lahko z odkritim srcem ponovimo geslo naših dedov: Vse za vero, dom, cesarja! In verno se glasi danes naša molitev za Avstrijo: Naj bi izšla Avstrija zmagoslavna in mogočna iz vseh bojev, da bi se njeni narodi zopet srečni in svobodni mirno lahko vrnili h kulturnemu delu! Naj bi izginila med narodi nesporazumljenja, da bi ne zamenjavali več upravičene tekme s silo in krivico! Naj bi se tudi v srca naselil blaženi mir!

Sprejmi torej, svetli vladar, ta slavnostni dan tudi naše poklonstvo! In ko boš — kar srčno želimo, da kmalu, kmalu — po zmagi delil sadove miru, tedaj se ozri tudi na naš narod, da bi bil tudi on srečen med srečnimi, da bi šel tudi on pevaje zopet na veselo delo v mogočni, v edini, v srečni Avstriji!

Slovensko ljudstvo ob cesarjevi 85 letnici za cesarja pred Marijo na Brezjah.

Slovenski narod je včeraj in danes ob 85 letnici cesarjevega rojstva se zbral z juga in severa pred svojo Kraljico na Brezjah, da moli za svojega cesarja, za Avstrijo, za srečo svoje domovine.

Kdo bi jih preštel tisočere, ki so molili pred nebeško Kraljico Pomočnico? Bilo jih je več, nego jih je bilo videti. Molil je oče-starček za sinove na bojnem polju. Molila je žena-mati v svoje in otrok imenu za moža in očeta, ki je Bog ve kje na jugu ali severu, molila je mladenka za brata in drago dušo, molil je duhovnik v imenu svoje čede doma in na bojnih poljanah, molil je župan za svojo občino, iz vseh strani mile slovenske zemlje so prišli v teh težavnih razmerah molit v svojem imenu; vsakemu je vstala v srcu tudi misel: »Moli, srečna duša, ki si prišla na kraj milosti, moli tudi za one, ki niso mogli priti, moli v imenu doma ostalih in v boju stoječih in tudi ... v imenu v tuji zemlji počivajočih ...

In molilo je to število tisočerih romarjev v resnici v imenu celega slovenskega naroda. Ves narod je molil na Brezju na predvečer cesarjevega godu za svojega sivega vladarja in svojo domovino.

Pretresljiva je bila molitev tega siromašnega naroda, ki je celo noč z globoko vero klečal pred svojim večnim Odrešenikom in Njegovo božjo Materjo. Ta mogočna molitev, iz žive vere izvirajoča, v otroškem zaupanju na Milostno mater in Njenega Sina zroča, v zvesti, nepojmljivi ljubezni do svoje domovine in njenega vladarja kot solnce vroča in mogočna, je iz nežnih glasov in prošenj srca kipela z neznansko silo proti nebu kakor en mogočen klic in iskrena prošnja:

»Marija pomagaj!«

»Marija Pomočnica, Ti pomagaj naši domovini in njenemu vladarju, našemu cesarju. Obvaruj nam ljubega cesarja, domovino našo, daj zmago in slavni mir njemu, našim junakom in nam samim.«

Samo Bog je videl in nebeška Kraljica je slišala in občutila to nežno prošnjo, Bog ve koliko tisočkrat iz globine srca poslano proti nebesom ... Sto in stotisočkrat je bilo v srcu:

»Marija pomagaj!«

In ko je bila beseda v živi veri izrečena, je bilo upanje v srcu porojeno in zaupno je počivalo proseče oko na čudodelni podobi in oglasilo se je v srcu: »Marija je pomagala in bo tudi zdaj pomagala.«

Kakor da naj potrdi ta nebeški glas, se je v srcu oglasil spomin, kakor da naj pobožna duša dobi počitka in oddiha v svoji brezmejno hrepeneči prošnji, katero ji je z neznansko duševno in telesno silo pošiljala ljubezen proti sedežu nebeške kraljice, tedaj se je pred duševnimi očmi vsake pobožne romarske duše odgrnila prelepa zgodovinska podoba ... In gledale so oči tega ljudstva in so gledale in čim bolj so gledale, tem večje zaupanje in tem gorečnejša je bila prošnja teh src, za vladarja in domovino prosečih.

Kaj si videl, moj narod, pri Mariji Pomagaj na Brezju? Odkod ta mir na tvojem trpečem obličju, odkod to kot tvoje morje globoko in kot tvoje gore visoko in trdno zaupanje?

Naš narod je videl na Brezju Nebeško Mater kot kraljico slovenske domovine in zaščitnico Avstrije in njene vladarske hiše.

Naš narod ve iz zgodovine, kako habsburška vladarska rodbina pobožno in vdano že stoletja posebno časti Mater Božjo. Naš narod ve, kako je ta vladarska družina že večkrat izročila sebe in celo Avstrijo posebnemu varstvu Nebeške Kraljice. Naš narod ve, kako je Marija v najhujših urah vedno na čudežen način varovala in obvarovala Avstrijo. Dosedaj je Marija strla še vse sovražnike katoliške Avstrije. Ta zavest in zgodovinska resnica razloži, zakaj je naš slovenski narod, poseben častilec Marije, tako neomahljivo udan svoji državi Avstriji. Marija in katoliška vera veže ta narod in prestol in od Marije izvira in k Mariji se dviga ta vroča, iskrena, otroška molitev za domovino in njenega vladarja. Tu je ključ skrivnostne ljubezni in najlepšega srčnega vočila do presvitlega vladarja za njegov 85. rojstni dan ... Marija druži cesarja in ljudstvo.

Ta zvesta vez neporušljive zvestobe in ljubezni je potrjena v zgodovini. Več prič je zato. Vkljub vsemu nerazumljivemu trpljenju, ki si ga narod večkrat ni mogel razložiti, se vendar to majhno ljudstvo ni dalo omajati v svojem trdnem prepričanju: »V katoliški Avstriji nam zasijejo vendar enkrat lepši dnevi. Cesar in njegovi narodi bodo še imeli enkrat v nji svoj srečen in veselja polen dom. Ostanimo zvesti Bogu in domovini vsekdar in Bog in Njegova pravica in Njegova pomoč bo vedno z nami.« Pa je ta majhen narod preživel in ostal stoletja na svoji rodni zemlji in dokazal svojo močno ljubezen do države in svoje vladarske hiše z junaštvom in krvjo. Kadar ga je klical cesar, šel je narod in na vseh evropskih bojiščih vsejal junaško kri svojih sinov v mater zemljo, kakor da hoče ž njo za večno prikovati trdno Avstrijo na ta svet ...

Ne bi bilo mogoče razumeti slovenskega naroda, čudovitega njegovega obstanka, njegovega junaštva in zvestobe, če ta narod ne bi bil tako globoko udan Večnemu Bogu.

In Marija je bila tista sila, ki je ta majhen narod vodila k Bogu in ga ohranila na njegovi rodni zemlji takšnega kakor je danes.

Naš narod je doživel res več takih časov, da skoro vsak dan po malem, njegove družine ena za drugo, ko je okoli njega izginila vsa pomoč in je tem trpinom ostal samo klic:

»Marija pomagaj!«

Iz zapuščenosti tega trpečega naroda in njegovih otrok je v neomahljivem zaupanju zrastlo po slovenski zemlji toliko cerkva in cerkvic Mariji posvečenih, kakor jih nima noben narod na tako lepih krajih in tako majhnem prostoru.

Slovensko ljudstvo in Marija Pomagaj, skrivnostna je vajina ljubezen. Narod, kdo ti je naročil, da greš na laško stran in na rob slovenske zemlje postaviš Mariji hram na Sv. Višarje, na Sv. Goro pri Gorici, na Grad pri Mirnu in na Trsat nad svojim sinjim morjem ...? Ali si slutil današnje dni, da si hotel imeti svojo zvesto Pomočnico na meji svoje domovine in Avstrije? »Tvoja vera ti je pomagala ...« Podrl je brezbožni sovražnik Sv. Goro, strelja na Sv. Višarje, ruši Marijin hram na mirenskem gradu in grozeče gleda na Trsat, toda preko Marijinih utrdb, ki jih je slovensko ljudstvo postavilo, ne more v našo domovino ...

Kdo je sredi francoskega viharja pred sto leti v naši domovini priprostemu selskemu župniku navdahnil misel, da za mogočnimi gorami prav sredi slovenske zemlje na Brezju začne zidati svetišče ravno »Mariji Pomagaj«, kamor naj bi se ljudstvo lahko zateklo tudi v najhujših časih, ko bi sovražnik stal na slovenski zemlji ... pod Sv. Višarji, pod Sv. Goro, pod Gradom na Mirnu, pod Trsatom? Ali ni naravno in v zgodovini utemeljeno, ter po Božji in Marijini volji hoteno, da je postalo Brezje najslavnejša Marijina božja pot vseh Slovencev?

Ali ne da misliti, da je čudodelno podobo Marije Pomagaj na Brezju kronal ravnotisti pastir slovenskega naroda, ki je pred nekaj leti na zgodovinskem Kongresnem trgu »svete aliance« v Ljubljani proglasil Marijo Pomočnico kristjanov in zaščitnico Avstrije, za Kraljico slovenskega in hrvatskega naroda? Ali ni čudovito, da se je 20.000 Hrvatov in Slovencev ob tisti znameniti priliki skupno poklonilo Zaščitnici Avstrije, kakor da bi iz neba dobili glas, da so vsi en narod z eno domovino, kateri bo kmalu potreba pomoči mogočne in ljubljene Nebeške Kraljice ...?

Narod hrvatsko-slovenski, prav in modro si volil. Z mirnim, potolaženim srcem se vračaš od svoje kraljice Marije Pomagaj, ker neseš s seboj sladko zavest in nebeško upanje:

»Marija bo uslišala naše prošnje ob cesarjevem godu za našo milo domovino in ljubega vladarja in njegovo vojsko.«

Naj vstane to upanje na tvojih domovih in pri tvojih dragih na bojnih poljanah!

× × ×

To upanje se je z Brezij razlilo po celi slovenski domovini, po vseh cestah, po vseh potih, po vseh stezah. Vsa domovina je bila te dni, kakor bi se hotela preseljevati, pa kamor si pogledal za neštetimi vozovi, okrašenimi s cesarskimi in slovenskimi zastavami, vsi so hoteli k Njej, ki je bila narodu v vseh bolestih tolažnica, blaga Mati, ki mu je dajala vedno upanje in tolažbo, da ne omaga. Kdor je videl včeraj pred Marijinim oltarjem slovenske matere, one, ki so izgubile svoje sinove in one, ki jih imajo še v boju, vsak je moral z občudovanjem zreti na te matere, kako udane so njihove žrtve, kako te priproste ženice globoko pojmujejo veliki čas. In sivi možje, pa tisto malo mož in mladenničev kar jih je še ostalo, vsi včeraj in danes niso molili zase — molili so za bodočo srečo domovine, pripravljeni za cesarja in njo žrtvovati vse!

Pozni rodovi bodo pomnili to romanje ob 85letnem rojstnem dnevu Njegovega Veličanstva. Prišli so od vseh strani na staroslavne Brezje, od severa in juga, od koroške skrajne slovenske meje in tam od straže hrvaške,

Trije dolgi vlaki so iz Ljubljane zvečer peljali romarje na Brezje, vse ceste do Brezij pa so bile polne te dni vozov romarjev in pešcev — romarjev. Slov. narod je na najginljivejši način in prepričani smo, na najuspešnejši način, v celonočni molitvi dočakal 85-letni rojstni dan svojega cesarja. Najmanj 10.000 naroda je bilo zbranega že včeraj na Brezjah, to število se je pa danes še pomnožilo. Vsa romarska cerkev je žarela v morju električnih lučic z Završnice, v velikih številkah je žarelo po Gorenjski z glavnega cerkvenega pročelja 1830 — F. J. I. — 1915. Zgoraj pa je bil ožarjen cesarjev kip — soha cesarjeva, ostro zroča proti italijanskemu bojišču, odkoder so se v lepo slavnost mešali gromki streli v pobožno petje romarjev.

V temno noč se je razlila procesija romarjev. Nešteto gorečih sveč, vsi župani okraja in iz cele domovine pred Najsvetejšim, katerega je nosil presvetli knezoškof dr. Anton B. Jeglič, za baldahinom deželni glavar kranjski dr. Ivan Šusteršič z dež. poslancem Pibrom, goriškim dež. poslancem Rojcem, z zastopniki štajerskih Slovencev, drž. in dež. poslancem dr. Korošcem, dr. Hohnjecem in mnogoštevilnimi kranjskimi deželnimi poslanci, obč. svetovalci itd.

Kmalu za procesijo so došli udeležniki iz Ljubljane s salezijansko godbo in z zastavo Slovenske krščansko-socialne zveze, ki je prihitela na slavnost zastopat vse svoje sestre, vso slovensko krščansko-socialno organizacijo. Proti jutru se je pripeljal tudi okrajni glavar radovljiški g. Župnek in mnogo drugih novih odličnih gostov.

Po procesiji pa je ljudstvo obstopilo spovednice in je stopalo k obhajilni mizi v tako ogromnem številu, da kmalu obhajilna miza ni več zadoščala in so morali obhajati ljudstvo v dolgih vrstah doli po sredi cerkve in tja daleč izven cerkve. Celo noč je bila cerkev natlačeno polna in srečen tisti, ki je mogel pasti na kolena pred Marijino čudodelno podobo. Tako je slovensko ljudstvo molilo in prosilo za svojega cesarja. Pri vseh oltarjih so se brale svete maše, ob 10. uri dopoldne pa je daroval pontifikalno sveto mašo prevzvišeni vladika dr. Anton Bonaventura Jeglič. Pred sveto mašo je govoril deželni odbornik kranjski monsignor dr. Evgen Lampe govor, ki je bil pravi izraz čustvovanja našega naroda.

CERKVENI GOVOR.

Govoril kanonik dr. Evgen Lampe.

Govornik začne s popisom, kako so v starem veku Izraelci branili Sveto deželo proti sovražnim vpadom. Bilo je v dobi Samuelovi, ko so Filistejci od morja sem pritiskali čez gore v Sveto deželo. Izraelsko ljudstvo je bilo tedaj vdano malikovalstvu in nenravnosti. Tako ljudstvo je slabotno in nesposobno za velika dejanja. Zato je Samuel sklical vse ljudstvo in mu govoril: Odpravite izmed sebe ptuje bogove, Baale in Astarte in pripravite svoja srca Gospodu in služite njemu samemu, in otel vas bo iz rok Filistejcev (I. Kr. 7, 3). Tedaj so odpravili Izraelci malikovanje, razbili so Baale in Astarte in služili zopet pravemu Bogu. Ko je Samuel ljudstvo versko in nravno probudil, ga je prešinil nov pogum tudi za brambo domovine.

Filistejski knezi so vdrli čez gore v Sveto deželo in prišlo je do bitke. Izraelci so prosili Samuela, naj moli za srečen izid, medtem, ko se bodo oni bojevali. Ko je Samuel daroval Gospodu žgavni dar, tisti dan je Gospod zagromel v grozni nevihti nad Filistejci, Izraelci so odbili sovražni napad in podili Filistejce čez mejo. Osvobodili so svojo domovino in vzeli še kos sovražne zemlje. Tedaj je Samuel postavil strategični mejnik in je nanj zapisal: Do tega nam je Gospod pomagal. Ta meja je varovala Izrael nadaljnih vpadov od strani Filistejcev.

Tako smo danes mi zbrani v svetišču Matere božje, da darujemo Gospodu vojnih trum najsvetejšo daritev in naše molitve za rešitev domovine pred sovražnimi napadi. Vsako leto Slovenci slovesno praznujemo rojstni dan našega presvetlega cesarja. A tako, kakor danes petinosemdeseti rojstni dan, se še nikdar ni praznovala ta obletnica. Čez gore doni grom topov, možje in mladeniči so v vojski, naša domovina je postala bojišče in naše ljudstvo vidi in čuti vse vojne grozote. Nikdar še nismo tako živo čutili, kako tesno je spojena naša usoda z usodo našega častitljivega vladarja, in zato še niso nikdar naše molitve bile tako iskrene in vroče.

Naš cesar zasluži pred vsemi vladarji naslov knez miru. Katoliška misel je misel svetovnega miru in bratstva vseh narodov. Po geslu »z združenimi močmi« je vodil skozi dolgo vrsto let svoje narode po potih miru in se trudil v mednarodnem zboru vladarjev vsikdar za ohranitev evropskega miru. A sovražni sosedi so sklenili, da raztrgajo naše cesarstvo in da si ga razdele med seboj. Vsi smo bili priča, kako je bil naš vladar pripravljen z dobroto in prizanesljivostjo pridobiti one, ki so delali na pogin našega cesarstva. A zle sile so postale nevkrotne — tu je vzrok svetovne vojske.

Na enem najvišjih gorskih prelazov sveta, mnogo višje od Triglava, ob meji med Argentinijo in Čilom v Andah, se dviga ogromen spomenik Kristusov. Napis se glasi: »Prej se naj te gore zrušijo v prah, preden prelomijo ljudstva Argentinije in Čila mir, ki so ga sklenila pred nogami Kristusa Odrešenika.« Od druge polovice 19. stoletja sem je bil nastal hud prepir med obema državama za mejo v Andskem gorovju. Vojni stranki na obeh straneh sta hujskali na vojsko, začelo se je hudo oboroževanje. Na velikonočno nedeljo l. 1900. pa je škof v stolnici v Buenos Ayresu povzdignil svoj glas, da se naj prepir mirnim potom poravna. Odgovoril mu je čilski škof onkraj gorovja, in oba cerkvena kneza, dasi obiskovana od vojnih hujskačev, sta šla od kraja do kraja in pridigala za mir, dokler nista oba parlamenta imela miroljubne večine. Tedaj se je sporazumno predložilo sporno vprašanje nepristranskemu razsodišču, ki je določilo mejo, in iz topov, ki so bili že pripravljeni za morilno delo, se je vlila bronasta podoba Izveličarjeva, ki z vrha gorâ gleda sedaj na obe deželi, ki jima je katoliška zavest ohranila blagor miru. To je katoliški ideal za poravnavo mednarodnih sporov —: mir med brati pred nogami Kristusa Odrešenika!

Pa kako redko se doseže ta ideal!

Na samotnem otoku je premišljeval človeške borbe sivolas begunec. Bil je to učenec ljubezni, ki je kot mladenič slonel na prsih Gospodovih. In ta je vzkliknil: Vse na svetu je poželjenje oči, poželjenje mesa in napuh življenja! Mnogo se ugiba, kaj je vzrok sedanje strašne vojske. Apostol pa ga je že povedal.

Poželjenje oči — lakomnost! Našim sovražnikom, velikim in malim, so zrasle velike oči, ko so videli, kako se lepo razvijajo dežele pod miroljubnim žezlom našega cesarja. Avstrija ni nikdar vodila roparskih vojskâ. Mnogoštevilni narodi, ki so po božji previdnosti naselili naše kraje, so se mirnim potom po naravnih interesih združili radi skupne brambe v mogočno cesarstvo. Kadarkoli so avstrijski vladarji segli po orožju, so bili k temu prisiljeni radi grabežljivosti sosedov, ki so se polakomnili častitljive dedščine habsburške vladarske hiše. Nikdar še pa se ni strnila od vseh strani taka splošna zarota, kakor sedaj.

Poželjenje mesa! Drugi vzrok bojev je neizmerna želja po uživanju in po prijetnem življenju. To je veliki greh sedanje dobe, v katerem smo vsi grešili. Žuljeva roka je bila zaničevana. Malo delati in mnogo zaslužiti, lahkomišljeno živeti na stroške drugih! Vse je sililo v gosposke stanove in šege; v potu svojega obraza jesti s trudom pridelani kruh ni več moderno. In prišla je šiba božja, da je zmanjkalo hrane in da morajo ljudje zopet moliti: Oče naš, daj nam danes naš vsakdanji kruh!

Oče vseh grehov in vsega zla pa je napuh življenja. Ne bom služil, je rekel prvi grešnik in je dvignil novo vojsko proti Bogu. Novodobna znanost si mnogo domišlja na svojih pridobitvah, ki so res velikanske. Kako je napredovala tehnika, kako čudovito je organizirano delo v tvornicah! Človeški duh je globoko prodrl v tajnosti prirode in iznašel neštete stvari, o katerih se prej človeštvu ni sanjalo. Velikanski tehnični napredek je ustvaril stroje in prometne zveze, s katerimi si je človek zemljo podjarmil. A napuh je človeštvo zaslepil. Nova znanost je prevzetno Boga zatajila, in človek je začel verjeti v svojo lastno vsemogočnost. In prišla je kazen. Vse te pridobitve, ki naj bi služile napredku človeštva, so se mu obrnile po

grehu v pogubo. Vse iznajdbe na zemlji, na morju in v zraku je vojska obrnila v pokončanje človeškega življenja in ljudskih bivališč.

Moderni človek je v svojem napuhu govoril o neskončnem napredku iz lastne moči brez Boga. Govorili so o večnem miru med kulturnimi narodi. Sezidali so mirovno palačo v Haagu, a k tamošnjim posvetom niso pripustili papeža. In glejte: Ravno tisti, ki so največ govorili o mednarodnem miru, so ravno takrat pripravljali svetovno vojsko: Angleži, Francozi in Rusi. Ruski car, ki se je dal slaviti kot mirovni car, je prvi stopil na stran morilcev.

Oni pa, ki je bil izključen, rimski papež, danes, ko je ves svet v ognju, edini kliče narode k pravemu miru! Sveti oče Benedikt XV., obdan od sovražnih framasonov, ki so pravi povzročitelji svetovne vojske, ima pogum, da neprenehoma kliče narode, naj sklenejo mir.

Mi sledimo njegovemu pozivu, ko molimo za mir, za trajen mir, ki bi za dolgo vrsto let dal našemu ljudstvu zagotovilo varnosti pred sovražniki. Mi molimo za mir, kakor je molil modri Samuel med bitko, ki je pognal sovražnika iz dežele in se zavaroval proti njemu s pravično mejo.

Že sedaj se imamo zahvaliti Bogu za izredno pomoč. Bili so že težki časi in nevarnost velika. Sovražnik je že daleč prodrl v našo državo in zdelo se je, da razpolagajo nasprotniki s sredstvi, tako mogočnimi, da se jim ne bomo mogli ustavljati. Tedaj je marsikomu pogum upadal. A narodi avstrijski so našli pravi pot. Po vsej državi so se vršile goreče pobožnosti. Med našimi bojnimi šmarnicami se je izvršil velikanski preobrat nam v korist, in kakor en glas je šel po vsej državi klic: Marija nam je pomagala, Bog nas je uslišal.

Sovražniki so nas hoteli izstradati in so nam zaprli dovoz živeža. Bog pa je blagoslovil naša polja in nas rešil najhujšega. Mislili so, da bo Avstrija razpadla vsled narodnih prepirov. A zgodilo se je nasprotno: Vojska je avstrijske narode nanovo združila v zvestobi do skupne domovine.

Mi prosimo še nadalje. Predvsem molimo za našega cesarja. Ko sem potoval po tujih državah, sem večkrat slišal: Ko umre cesar Franc Jožef, bo Avstrija razpadla. Pa Bog je blagoslovil življenje našega cesarja. Na desni in levi so umirali vladarji, naš cesar pa je vse preživel. Majejo se temelji drugim prestolom, trdno pa stoji prestol habsburške hiše. Dvigale so se morilske roke, najhujše bridkosti niso bile prihranjene našemu cesarju, a Bog ga je ohranil, da danes zopet nanovo utrdi svojo državo, kakor jo je kot osemnajstletni mladenič, ko je sprejel cesarsko krono, rešil iz težavnih homatij. Mi molimo danes, naj ga Bog ohrani še dalje, da bo mogel po zmagovito končani vojski v svoji milosrčnosti deliti svojim narodom blagoslov mirnega dela in celiti rane, ki jih sedaj zadaja vojska.

Mi molimo za cesarsko hišo, ki je dala narodom toliko zgledov krepostnega krščanskega življenja in državljanskih čednosti, predvsem za prestolonaslednika, naj bi mu Bog, kakor je pisano v Modrostinih bukvah (9, 10—14), »poslal s svojih svetih nebes in s sedeža svojega veličastva modrost, da bo ž njim in delala ž njim, da ga bo vodila v njegovih delih in varovala s svojo močjo, da bo kdaj pravično vladal svoje ljudstvo in da bo vreden prestola svojih očetov«.

Mi molimo za našo skupno avstrijsko domovino. Naj jo Bog ohrani nedeljeno in močno v blagor vseh njenih narodov! Težje je vladati Avstrijo kakor katerokoli drugo državo radi različnosti tolikih narodnosti. Zato pa molimo, da daj Bog Avstriji vsikdar modrih državnikov, ki bi molili, kakor je v najsrečnejših dneh judovskega ljudstva molil kralj Salomon: »Jaz, tvoj hlapec, Gospod, sem sredi ljudstva, ki si ga izvolil, ljudstva neskončnega, ki se ne more prešteti in sešteti radi množice. Daj tedaj svojemu hlapcu podučljivo srce, da zamore soditi tvoje ljudstvo in razločevati med dobrim in hudim. (III. Kr. 3, 8, 9.)

Mi molimo za vojake na bojnem polju. Ko je divjala bitka, je Mojzes na gori Nebo molil vso noč z razprostrtimi rokami; kadar so mu roke opešale, so se začeli Izraelci umikati, ko jih je dvignil, so zopet prodirali. Koliko morajo pretrpeti naši vojaki na bojnem polju! Potrebni so naše molitve. Saj je še general Hindenburg rekel: »Mi v strelskih jarkih takoj čutimo, če se doma manj moli.« Nihče nima večje ljubezni, kakor oni, ki dá svoje življenje za svoje brate. V ranah in trpljenju dajejo oni svoje življenje za nas, za domovino, za cesarja. Nepopisno je, kaj zdrže naši vojaki. Mi molimo za dušni mir padlim, za zdravje ranjenim in da bi jih Bog varoval v vseh nevarnostih, oni,m ki se junaško bore na bojišču.

A mi molimo tudi za rodbine vojakov. Največja tolažba vojaku je, če vé, da je njegov dom v dobrih rokah. In tu so se izkazale naše žene in dekleta. Vsa dela in vse skrbi so padle na ženske rame. Pa naše žene so junaško prevzele težke dolžnosti, ki jim jih je vojska naložila. Bog jih tolaži in podpiraj!

Mi molimo za naše župane, ki nosijo veliko odgovornost v teh resnih časih. Naj jih Bog podpira v njihovem trudu za blagor ljudstva!

Mi molimo za srečno bodočnost našega slovenskega naroda. Dve stvari se z največjo jasnostjo kažeta v zgodovini našega naroda: Zvestoba do katoliške Cerkve in zvestoba do vladarja. Nikdar naš narod ni želel druge usode, kakor da ves in nerazdeljen srečno prebiva v avstrijski državi kot zvest podanik habsburške vladarske hiše. Vsa naša zgodovina je jasna priča tega dejstva. Nikdar nismo drugod iskali svoje usode.

V plamenu požarov in v gromenju topov z življenjem in krvjó nanovo izpričujemo to zvestobo. Izprosi nam Marija, da bodo te žrtve cesarju v slavo, domovini v blagor in nam v zveličanje!

× × ×

Pred cerkvijo je pa govoril narodni voditelj štajerskih Slovencev državni poslanec dr. Anton Korošec govor, ki je istotako navdušil množico za cesarja, Avstrijo. O tem govoru bomo še poročali.

Po sveti maši je v cerkvi in na obširnem trgu molil ves narod za presvetlim svojim nadpastirjem in knezom:

MOLITEV NARODA.

Ljubi Jezus! Zaupljivo se približamo Tvojemu presvetemu, ljubezni in usmiljenja polnemu Srcu in Ti ponovno obljubujemo pokorščino in zvestobo do smrti.

Ponižujemo se pred Teboj v prah in slovesno priznavamo, da si Ti naš Gospod in naš Bog in da nam je prva in najvišja postava Tvoja sveta volja, kateri se ponižno klanjamo, brez vsakega pridržka.

Glasno izpovedujemo svojo pregrešnost, svojo upornost in malomarnost in s strahom se zavedamo, da nam po naši zaslugi ne gre drugo kot kazen in da nimamo niti najmanjše pravice, od Tebe kaj zahtevati.

A spominjamo se Tvojega dela odrešenja, Tvojih neizmernih zaslug, ki si jih pridobil s Svojim učlovečenjem, s Svojim krepostnim življenjem, Svojim bridkim trpljenjem in s Svojo bolestno smrtjo; spominjamo se, da si v Svoji neskončni ljubezni ves ta zaklad Svojih svetih zaslug namenil n a m, da nas otmeš vsega hudega.

In v svesti si tega, smo prišli sem, v svetišče Tvoje svete matere, trkamo na Tvoje presveto, ljubezni žareče Srce in Ti prednašamo svoje pohlevne in ponižne prošnje.

Prosimo Te, ljubi Jezus, za našega cesarja Fran Josipa I., ki je po Tvoji milosti naš vladar. Vladaj ga, varuj ga, ščiti ga, podpiraj ga, blagoslovi ga in ž njim celo njegovo hišo. —

Prosimo Te, o Gospod, za našo širno avstrijsko domovino; nakloni ji Svoje dobrotljivo varstvo zoper vse sovražne sile, da izide velika in srečna iz vseh težav sedanjega časa, in bodi pod Tvojim svetim vodstvom dobra, pravična in mogočna mati svojih narodov. —

Ljubljeni naš Zveličar, knez miru, ukaži konec svetovnemu požaru in v svitu zmagoslavlja resnice in pravice upostavi, Vsegamogočni, ljubezen med narodi in vladarji, kot vir časne in večne sreče človeštva. —

Usmiljeni Jezus, ozri se milostno na vse naše ljube in drage, ki stoje na bojnem polju v obrambo domovine, zvesti svoji pred Tvojim obličjem storjeni prisegi; nakloni jim Svojo pomoč in tolažbo, vlij v njihova srca pravo krščansko junaštvo, varuj jih nesreče in, če morajo po Tvoji sveti volji, v zvestem izpolnjevanju svoje dolžnosti, pustiti časno življenje, nakloni jim v zameno, iskreno Te prosimo, v e č n o ž i v l j e n j e. —

Mili naš Odrešenik! Spomni se v posebni usmiljenosti vseh, ki v tem bolesti polnem času žalujejo za ljubimi in dragimi, zlasti pa nakloni pomoč in tolažbo zapuščenim vdovam, sirotam in staršem! —

Naš Jezus, vsemogočni Gospod nebes in zemlje! Ozri se milostno na nas, Tvojemu presvetemu Srcu posvečeno ljudstvo, in nakloni nam, po prestanih težkih preizkušnjah, srečno bodočnost! Glej, Gospod, naš mali narod je velik v svoji veri in svojem zaupanju v Tebe. Bodi naš nezmotljivi vodnik in privedi nas do večnega cilja. **Amen.** —

Ljuba Mati božja, Gospa nebes in zemlje, kraljica našega Tebi posvečenega naroda! Pomagaj nam s svojo vsegamogočno priprošnjo, da Tvoj božji Sin dobrotljivo usliši naše ponižne in pohlevne prošnje. Pokaži nam, da si naša dobra mati in naj od Tebe sprejme naše prošnje On, ki je Tebe izbral za Svojo mater. **Amen.** —

Večni Oče, vsegamogočni stvarnik nebes in zemlje, usliši naše pohlevne prošnje, če so združljive s Tvojo častjo in z našo večno srečo. Toda T v o j a volja naj se zgodi in ne naša. **Amen.** —

Nato pa je vstal ves narod in gromko je donela v gorenjske gore veličastna cesarska pesem. In od teh gor je odmevala obnovitev slovenske prisege na vse štiri vetrove.

Franjo Neubauer.

Slovenec in Hrvat svojemu cesarju

za 18. avgust 1915.

Nabrusila je meč Evropa,
nabasala je puško, top,
kot sodnega je dneva tromba
na grozen klicala pokop.

Kdo mrtvec je? Koga zagrne
naj grob preran, teman, tesan,
da nikdar več krepak ne vstane,
pogledal slave, sreče dan?

Zaorili so klici besni:
»Za A v s t r i j o bo jama ta!
Pripravljeni so milijoni!
Zagrne jeza jo — s v e t á!« — —

Ne boj se, Avstrija prelepa!
Mladeniški te kliče glas!
Zaslišalo ga stolno mesto,
Začula ga je gorska vas.

Prešinila je srca iskra,
vsa ljudstva so se zgánila,
na nóge truma nepregledna
kot eden mož je plánila.

Kdo je mladenič, ki prebudil
iz sna je ves avstrijski svet,
navdušenja zanétil ogenj,
da vsak od njega je razgret?

Mladenič ni! Na tronu starček!
Od let spleten mu venec bel,
a srce mládo, um mu jasen!
Vladar skrban je, mož je cel!

Ne trepetá! Okó udano
v višave nebne mu strmí,
a srce moli mirno-vneto:
»Ti veš, da nočem jaz krví!

Kakó bi hotel žrtev e n o,
kakó le eno jaz sedaj,
ko moja misel vsaka vstaja
že k tebi, Oče, v večni raj?!

A m o r a m! Tebi nič ni skrito
Ti veš, da mora zdaj moj klic
med ljudstvo vse države širne,
naj meč potegne iz nožnic.

Ti sam, ti sam, Gospod, si rekel:
»Jaz vojskinih gospod sem trum!
Preganjanim, teptanim vlivam
v srcé odločnost in pogum.«

Ti v srce vsako si ponosa,
časti, pravice čustvo vlil.
Ti dal si meč, da ž njim presekam
skrivnóstne niti zlobnih sil.

Vsevedni, vate zdaj zaupam,
nobene si krivice svest,
v podložne, ki si Ti jih dal mi,
vedoč, da vsak je tronu zvest!« —

Zvestoba národov ni tebe,
vladar presvetli várala!
Sovražnike le hiše tvoje
bridkó je razočarala.

Med prvimi pohítel prvi
za dom se dragi vojskovát,
nezvest še nikdar hiši tvoji,
Slovenec je in brat Hrvat.

Pevaje pesmi svoje divne,
vriskaje, kot da v svate gré,
Slovenec in Hrvat pohítel
na v s a k o bojno je poljé.

Doline in goré so priča,
gozdóv in rek širokih šum
junaštva, hrabrosti železne
slovenskih in hrvaških trum.

In zdaj Hrvat ti in Slovenec
ob Soči mejo strážita,
odbijata napad izdajstva,
ki v duši ga sovražita. — —

Pozdravljen! Kri naj lije zate,
za hiše tvoje svetle čast,
za varnost širne domovine,
za Avstrije pravične rast!

Gospod bo milostno pogledal
na tvojih ljudstev krvni dar,
iztegnil bo desnico močno.
umiril bojni bo vihar.

Podélil zmago bo sijajno,
za zmago blagonosen mir!
Junakov draga kri prelita
življenja novega bo vir.

Takrat slovenski in hrvaški
pritisneš narod na srcé,
izpolniš dolgoletne sanje
in misli mu in vse željé!

Pozdravljen! Zarja nova vstaja,
za njo pa solnca topli žar!
Ko národov boš gledal srečo,
najsrečnejši boš ti, vladár!

Franjo Neubauer.

Cesarjeve sanje.

Grmeč za oblakom je vstajal oblak,
in strele so meče vihtele,
in zemljo ovijal pošastni je mrak,
vodé so šumele, bobnele.
Do tebe, vladar, pa pritekla je Soča,
nad njo si se sklonil željan,
od srčne krvi zakipela je vroča,
in srd je govoril strašan:
»Preozka, pretesna mi letos je struga,
moj tok od krvi je rudeč,
vojake »zaveznika« podlega z juga
pogoltnil moj srd je kipeč.
Razbijal sovražnik je skale s topovi,
zaganjal se v goli je Kras,
junakom pa dragi so skalni domovi,
kjer materni čuli so glas.
Zato so planili kot levi srditi,
razvneti za Tebe, vladar,
s pestmi so in pušk naskočili kopiti
podirali kakor vihar.
Pač skale domače zadajajo rane,
a vojska se Tvoja junaška ne gane.«
Utrujeno vzdignil je cesar glavo,
začudeno gleda mu skrbno oko:
so sanje? — Ne! Tamkaj v daljavi
junaki se Tvoji bore,
po severni širni planjavi
sovražniki Tvoji beže,
in kraško skalovje je trdo,
in hrabrost, trdnješa od skal.
izdajstvo osvetila grdo,
od svetih odbila ga tal.
Čez breg se je Soča razlila,
napila se vroče krvi,
in skale je kri poškropila,
da Kras kakor zarja rudi
Krvavo rudeča je zarja,
ognjeno žareča je noč:
Med nebnega besom viharja
granate udarja tam moč.
Tam vode kipijo od srda,
ko strel izdajalski ognjen
zapali jim sinjo zelén.
Bobnijo tam skalnata brda
kot grom, ki oznanja strašan,
da blizu osvete je dan.

Tržaška irredenta v laški luči.

Iz temnih dni našega Trsta.

Ne zato, da koga prepričamo, pišemo te vrstice. To prepričanje je v duši našega naroda in vseh zvestih Avstrijcev živelo cela desetletja. Pa so bili nekateri, ki dejstev niso vpoštevali. Danes je vojska prepričala tudi te, kako je irredenta delovala v Trstu za odpad od Avstrije skozi več ko dve dobi človeškega življenja. Iz ozirov na »zaveznico« so naše oblasti zatiskale oči in ušesa — to je zahtevala takozvana višja politika. Nikdar pa ne bo Slovenec pozabil dveh velikih Avstrijcev, Hohenlohe in Conrad pl. Hötzendorf, ki sta oba bistro spoznala nevarnost od juga in ki sta bila odločena, proti njej tudi nastopati. Toda irredenta se je tako razpasla in to ne po svoji lastni notranji sili — prizadevanj teh dveh mož niso vpoštevali.

Tržaška mladina, po občinskih srednjih šolah prepojena irredentistiškega duha, je bil glasnik irredente, vodili so jo stari, izkušeni bojevniki Garibaldijevega duha. Znana so razna imena tržaških irredentarjev iz akademičnih krogov. Znani so iz raznih procesov, ki pa so se večinoma izgubili v pesku. Eden teh kričačev, za katerim pa so stali drugi, odgovornejši možje laške liberalne stranke, je bil tudi »Piccolov« urednik Attilio T a m a r o; a on je že pred časom izginil čez mejo in sedaj tam za Italijo preliva — tinto.

V Italiji je ta mož v družbi uradnika tržaškega magistrata Diomeda Benco in Bruna Ferluga (oba slovenskega pokoljenja!) priobčil oklic, v katerem prosijo laški parlament, naj Trst osvobodi »tujega jarma«. Podpisali so oklic v imenu nekega »Comitato dell emigrazione triestina« (Odbor za izseljevanja iz Trsta).

Tamaro je tam za mejo zelo odkritosrčen in se ne skriva. S polnim imenom je priobčil tudi pred kratkim v »Corriere della Sera« dolg, a za nas zelo zanimiv članek o zgodovini tržaške irredente. Odkriva nam marsikatere podrobnosti iz tržaške irredentovske družbe. Zato naj po tem članku prinesemo nekaj posameznosti. Ne zato — kakor smo zgoraj rekli — da bi koga prepričali, marveč v boljše

razumevanje dogodkov, ki so bili in v boljše umevanje sedanje vojske z Italijo.

Tržaška irredenta se je rodila l. 1848. Tedanje glasilo laške liberalne stranke »Costituzionale« je napadlo avstrijsko vlado, dolžeč jo, da podpira slovenstvo v Trstu. To je bil prvi dogodek v delovanju tržaške irredente in iz tega se je razvila irredenta po celem Primorju — Regione Julia. Značilno je, da so se irredentarji že tedaj zaleteli v vlado, češ da podpira Slovence. In boj laškega irredentizma proti vladi je bil vedno naperjen proti Slovencem. To smo skusili na lastni koži primorski Slovenci in Hrvatje. In da to danes laško časopisje z vso odločnostjo povdarja, nam kaže, kaj nas čaka od strani Italije...

Kakor se hvali Tamaro, Lahi svojih irredentističnih teženj niso nikdar skrivali ali zatajevali. Prišlo je l. 1859. Tržaški neodrešenci so zbirali prostovoljce za vojsko proti Avstriji. Neki Orlandini je bil zaprt, ker je odkrito vodil izseljevanje teh prostovoljcev v Italijo. Med drugimi se omenjajo ta-le imena: Bruffel, Giovanni Bertossi, Alfonso Morgante in Buchler. Ti so bili sicer došli v Genovo, a Garibaldi je že poprej odšel s svojimi »tisoč«. Pač pa so se Garibaldijeve ekspedicije udeležili Cesare Michieli iz Červinjana in Francesco Bidischini iz Trsta.

L. 1866. je število prostovoljcev bilo že večje, ker »je nabiranje bilo lažje.« Izmed Tržačanov so našli smrt v Tridentu ti-le: Pietro Chiozza, Giuseppe Donatti, Filippo Fayenz, Giuseppe Fenali.

L. 1867. so na strani bratov Cairolli bili Tržačani Giusto Muratti, Giovanni Vidali in Pietro Mosetig. Polagoma je Trst vedno večje število prostovoljcev pošiljal Garibaldincem.

Tudi na znotraj je irredenta neumorno vršila svoje delo. Tako je strahovala tržaško javnost, da se Tamari hvali, kako mrzlo so sprejeli našega cesarja l. 1851. v Trstu. »Cel dan ni bilo slišati enega ‚eviva' klica«. L. 1859. je tržaška irredenta brezsramno v imenu Trsta predložila evropskemu kongresu spomenico, naj se Trst osvobodi ter postane del »italijanske zveze«. Isto leto je istrski deželni zbor bil pozvan, naj izvoli dva poslanca v avstrijski državni zbor na Dunaju. Irredentovski zastopniki istre — njeni absolutni gospodarji — pa so metali v volilno posodo listke z napisom: »Nessuno« (Nihče!). L. 1860. in 1861. se je v laškem parlamentu mnogo govorilo o Trstu. L. 1864. je senator Lamarmora, »ne poznavajoč italijanskega Trsta«, dejal, da spada Trst k Nemčiji. Na stotine tržaških laških »patriotov« je tedaj poslalo v Rim protest. Tamaro piše nato: »Ko je (avstrijska) vlada to zvedela, je hotela, da občinski svet pri prvi priliki označi ta protest kot napačen. Meseca junija je bil sklican občinski svet. Župan, pokorivši se, predlaga izraz udanosti Francu Jožefu, a občinski svet pod vodstvom »patriota« De Riu, zavrže predlog.«

L. 1866. je prešlo za tržaške irredentarje v viharju. Tržačan Pietro Brambilla je izvedel od Viscontija Venorte, da je Trst cilj vojaških operacij Pijemontezov. Pijemontezi so že določili advokata Hortisa in Carla Combi za kraljeva podkomisarja. Hortis bi bil kraljevi laški podkomisar v Trstu, Combi v Istri. »Toda« — pravi Tamaro — »svoboda je ostala še daleč.« — Res, nadvojvoda Albreht in njegovi junaški vojaki, v prvi vrsti jugoslovanski polki, so tedaj prekrižali laške namere. Trst je ostal avstrijski; a v avstrijskem Trstu je laška irredenta rovala dalje.

Njen boj proti Avstriji in Slovencem je postajal vedno hujši, nasilnejši. Pri volitvah je delovala z vsemi sredstvi, skrito in očito, z nasilstvom in podkupovanjem ter je tako lahko kazala, da je ves Trst njen. L. 1868. so Lahi prvič v večjem obsegu napadli Slovence. S klici »Evviva Italia« je razdivjana druhal navalila na Slovence, ki jih je ščitila policija. Nastopiti je morala oborožena sila, tržaške ulice so bile tedaj krvave, krvave tudi od slovenske krvi. Nasilnosti, napadi na Slovence so se množili. Za slovenstvo v Trstu so nastali hudi časi. Toda našega vstajenja na Primorskem, posebno v Trstu ni mogla niti s krvjo zadušiti niti irredenta niti njeni zaščitniki. Slovenstvo v Trstu je postalo močan zid v obrambo Avstrije. Toda postalo je po lastni sili.

Pa vrnimo se nazaj k Tamarovem članku. Ko opiše poulične boje proti Slovencem, katerih zadnji je bil — kakor pravi — koncem maja, tik pred vojsko, pravi: »Toda mesto, poosebljeno v italijanskem municipiju gre zmagovito nasproti italijanskemu vstajenju.« Torej tržaška irredenta je bila poosebljena v mestnem municipiju. Ta je vodil gonjo proti Slovencem, ta je vodil skrit in odkrit boj proti Avstriji, ta je vabil regnicole iz kraljestva k nam, ki so zastrupljali naše javno in zasebno življenje moralno, nam škodovali dospodarsko, pomagali zatirati Slovence ter ubijali avstrijsko misel v tržaškem prebivalstvu Tam je bilo gnezdo irredente.

»Kako so Italijani v Trstu goreče hrepeneli, združiti se z domovino, to je čutila avstrijska vlada bolj ko kedaj prej dne 20. septembra l. 1870.,« piše Tamaro. Tedaj so namreč vzeli papežu njegov Rim. Ko je vest došla v Trst, so razsvetlili irredentarji vsa okna in po ulicah se je valila druhal, kričeč: »Evviva Italia«. Prišlo je do velikih spopadov s policijo. Tamaro se hvali: »Italija pa ima z vero v ideale v posesti mesto, ki je ni mogla zasesti z orožjem. Dar večne oljnate svetilke nad Dantejevim grobom, prinešeno v Raveno leta 1908. z velikim irredentističnim romanjem, simbolizuje to vero.«

Ko se je l. 1873. vozil z Dunaja kralj Viktor Emanuel skozi Nabrežino, so se tržaški Lahi v več sto vozovih peljali v Nabrežino pozdravljat kralja. Policija jim je to veselje preprečila. Več so jih zaprli. Ko je l. 1901. prišel v Videm kralj Viktor Emanuel III., ga je prišlo pozdravljat več tisoč tržaških in drugih primorskih Lahov. Pri tej priliki so kakor znano — tepli osla, ki je v zasmeh nosil avstrijsko zastavo. Ko je l. 1900. bil umorjen laški kralj Humbert, so Lahi razobesili črne zastave in hoteli poslati tudi sožalno brzojavko radi smrti »kralja vseh Italijanov«. Časopisi so imeli črne robove in »signorine« žalne obleke. Dve tržaški ulici sta dobili naslov: Via Carducci in Via Verdi. Via Carducci se je imenovala ona ulica, ki vodi proti vojašnici, v kateri je bil usmrčen zavratni morilec Viljem Oberdank. Obožavanje vsega, kar je italijansko, je dobilo za naše pojme že smešne oblike. Ko se je l. 1901. rodila princezinja Jolanda, so tržaški irredentarji spustili proti Rimu 50 golobčkov, ki naj pozdravijo Savojsko hišo in ji v imenu Trsta voščijo srečo.

»Ko so bile l. 1873. vpeljane direktne volitve, je Trst odklonil, poslati polance na Dunaj,« piše Tamaro. »Abstinenca je trajala do l. 1897. Ko so vedno težje narodne okoliščine zahtevale, udeležiti se volitev, se je na shodih, iz katerih so izšli zmagujoči liberalni poslanci, izrecno proglasila reserva :»proti vsakemu in kakršnemukoli prejudicu, ki bi se utegnil sklepati iz izvolitve poslancev z ozirom na zgodovinske in pravne odnošaje med Trstom in avstrijsko državo.« — Tako je l. 1897. irredenta stopila v volilni boj in poslala poslance na Dunaj, izrecno povdarjajoč, da s tem ne priznava avstrijske nadoblasti nad Trstom. Šlo se je tedaj pravzaprav zopet le zoper Slovence. L. 1897. je žalostno v zgodovini tržaških Slovencev. Tedaj je irredentistična kamora z vsem nasilstvom iztrgala Slovencem edini državnozborski mandat. Padel je steber — zaslužni Nabergoj, izvoljen je bil kamorist Hortis, tisti mož, ki je bil l. 1866. določen za kraljevega laškega podkomisarja v Trstu, če bi bila Avstrija premagana.

L. 1882. je bilo 500 let, odkar je Trst prišel pod Habsburško žezlo. Princezinja Štefanija je v proslavo tega dogodka avstrijskemu patriotičnemu društvu podarila zastavo. Ko je bilo treba zastavo blagosloviti, je niso več našli; »patriotje« so jo odnesli. Kipar Rendić je napravil kip, predstavljajoč, kako se Trst podaja pod Habsburg. Ko je Rendić stopil neko jutro v svoj atelje, da bi kip dal prepeljati na pripravljen prostor, je videl, da kipu manjka glava. Avstrijski krogi so v Trstu priredili razstavo. Irredentarji so jo nalašč bojkotirali in z vsemi sredstvi ljudi odvračali od vstopa.

»V jutro pred otvoritvijo razstave,« se s pozo zločinca hvali Tamaro, »ravno ko je vojaška godba šla po mestu, je bila proti vojakom vržena bomba. Ubila je več oseb iz spremstva, druge pa ranila.«

Na cesarjev rojstni dan so irredentarji nalašč priredili v gledišču irredentarsko predstavo, ki je irredentarje še bolj razdivjala. Ko je cesar Franc Jožef hotel obiskati razstavo, ga je zločinsko napadel Oberdank, hoteč ga umoriti. Poslušajmo, kaj piše k temu brezbožnemu činu urednik bivšega »Piccola« Attilio Tamaro: »Obisk (cesarjev) je imel junaško predigro Viljema Oberdanka. Smrt mladega mučenika je slavno zaključila leto, žalostno in polno navdušenja obenem.« — In duh tega »Piccola« je desetletja zastrupljal Trst in njegovo prebivalstvo.

V zadnjem delu Tamaro popisuje zgodovino tržaške irredente izza novejše dobe in pravi: »V Trstu sta bili dve izbrani meščanski družbi: ena uradna (avstrijska), druga ‚italianissima', in zelo številna, ki se nista nikdar srečali, niti na nevtralnih tleh. Zaman so bile ponudbe materialnih dobrot, postav, ugodnih koncesij, ki so jih dali Taaffe, Körber in Hohenlohe. Splošna je bila malomarnost napram vsemu, kar je bilo avstrijskega: uredniki listov, občinska oblast, profesorji so se ponašali s tem, da niso poznali imen prvih avstrijskih ministrov. Nikdar ni bil v kakem občinskem aktu ali v kakem listu avstrijski cesar nazvan s pridevkom ‚naš'.«

Da, tako je bilo! Priznanje izpod peresa laškega irredentarja dokazuje, kako dobro je poznalo sovražnika svojega in avstrijskega slovensko ljudstvo.

Tamaro pa nadaljuje: »Ali se ne spominjamo najnovejših časov? Felice Veneziana (jud), ki je v občinskem svetu oznanjal dan, ko bodo tudi Tržačanom peli italski zvonovi veselja? Klica »Evviva Italia«, ki je donel tisoč in tisočkrat proti Slovencem ali proti tuji vladi? Garibaldijeve himne, ki se je na stotine krat pela pod namestništvom med z vso silo divjajočimi policaji?... Ali naj se ne spominjamo mladeničev, ki so razobesili na municipiju trikoloro (italijansko)... itd.«

Preveč vsega! Od resnosti do smešnosti je en korak. Tudi Tamaro slavi tržaške fantaline, ki so policijsko poslopje namazali z zeleno, rdečo in belo barvo ter druga taka junaštva. V vzgoji cestne mularije je bila irredentovska magistratna klika naravnost mojster. Ulico so rabili, da je razbijala Slovencem in drugim zvestim avstrijcem šipe, ulica je terorizirala Trst, Tržačane in vlado. Tržaška vlada je bila irredenta na municipiju.

In še konec Tamarovega članka! »Kdor je bil v Trstu, je vedno čutil kako globoko in splošno je sovraštvo proti Avstriji; kako in kako veliko irredentistično delo so izvršili politični krožki in krožki za izobrazbo ter zabavo... Tržačani so živeli popolnoma ločeni od Avstrijcev, splošno je bilo sramotno za Italijana, povabiti v hišo avstrijskega častnika ali za damo, imeti za ljubimca takega častnika. Konštatirati se da, da se avstrijski vladi niti enkrat ni posrečila cesarska slavnost; da ni niti enega trga ali ulice, ki bi bila onečaščena z avstrijskim imenom; da ni bilo mestne godbe samo zato ne, da ne bi bila prisiljena igrati ob avstrijskih uradnih prilikah. Včasih pa se je tudi po zvijači — pa sedaj ni mogoče povedati na kak način — posrečilo narodni stranki (liberalni) obhajati takorekoč vsako leto spomin smrti Oberdankove z javnim činom.«

Tako članek »Piccolovega« urednika v »Corrieru« z dne 15. julija letos. Priobčili smo deloma v izvlečku, deloma dobesedno glavne stvari. Ali si je mogoče misliti brezdno večje propalosti, nesramnosti in podlosti? Ali ne pade sramota na pisca samega, ter na tiste, ki so za njim, ko proslavlja spomin morilca Oberdanka? In bivša laška liberalna stranka, v Trstu vsemogočna, ta ideal in podpora vseh tržaških staromestnih vlačug, ta je proslavljala vsako leto spomin smrti onega, ki je hotel z bodalom umoriti našega cesarja! Zdi se nam, da so ti časi daleč, daleč za nami, kje v zgodovinski prošlosti. Toda komaj 2 meseca je minulo, ko je strta ta gadja zalega v Trstu, ki je kot mora ležala nad našim slovanskim — avstrijskim Primorjem ter njegovim dobrim ljudstvom. Kača, ki se je redila na naših prsih, ki se je razvijala srkaje vase našo srčno kri, ta kača je strta. Tam za Krasom pa grme topovi, žvenkeče jeklo. Tam se bori naš Jugoslovan v nadčloveških naporih in z brezprimernim junaštvom naš Hrvat in Slovenec odbijata napade onega naroda, ki je gojil pri nas to gadjo zalego ter ki hoče sedaj po vzgledu tržaške kače uničiti slovanski rod ob Adriji, ki jo ta plemeniti in junaški rod čuva.

Poznamo svojo dolžnost in to dolžnost vršimo ter bomo vršili do konca. Naši junaki na severu in jugu pričajo, kaj zmoremo. Njih kri ne bo zastonj prelita! Kosti naših padlih junakov ne bodo trohnele v potujčeni zemlji! To je naša volja! To vnovič z besedo in dejanjem prisegamo svojemu vladarju ob njegovem 86. rojstnem dnevu! Bog pa nam bo dal moči, da to svojo obljubo izpolnimo.

Naše geslo je: Za pravično Avstrijo v boj!

Italijanski napadi na dobrdobski planoti, na Krnu in na tirolski meji zopet odbiti. — Naše pomorsko letalo uspešno metalo bombe na štiri obrežne utrdbe v Benetkah. ‚U III' izgubljen.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 16. avgusta. Uradno se poroča:

Na tirolski bojni črti je otvorila včeraj sovražna artiljerija po daljšem odmoru zopet ogenj na naše utrdbe, in sicer predvsem na utrdbe na prelazu Tonale in na planoti Folgarija. Napadalni poizkusi italijanske pehote na cesti Tonale in na postojanko Popena (južno od Schluderbacha) in v ozemlju Drei Zinnen so bili odbiti. Ravnotako so se izjalovili na primorski bojni črti obnovljeni napadi sovražnika v ozemlju južno od Krna in sunek proti naprej štrlečemu delu Dobrdobske planote.

Namestnik načelnika generalnega štaba:
pl. Höfer, fml.

Dogodki na morju.

Neko naše pomorsko letalo je metalo 15. avgusta popoldne bombe na štiri obrežne utrdbe pri Benetkah; razven ene so razpočile vse vržene bombe v utrdbah. Med petimi sovražnimi letalci, ki so se dvignili, da zasledujejo, sta bila dva, ki sta se dvigala, z ognjem strojnih pušk prisiljena, da sta se morala vrniti in izkrcati; dva sta čez nekaj časa opustila zasledovanje, medtem ko je zadnji sovražni letalec zasledoval naše letalo do bližine istrskega obrežja, kjer se je moral obrniti, ne da bi bil dosegel kak uspeh. Naše pomorsko letalo se je kljub ljutemu obstreljevanju po sovražnih bojnih ladjah in po utrdbah vrnilo nepoškodovano.

Po uradni italijanski objavi je bil naš »U III.« 12. avgusta potopljen v južnem Jadranskem morju. Drugi častnik in 11 mož podmorskega čolna je bilo rešenih in ujetih.

Poveljstvo mornarice.

Laž se laže samo sebi.

Dunaj, 15. avgusta. (Kor. ur.) Iz vojnega časnikarskega stana se poroča: Kako resni da so napadi italijanskih časopisov, dokazuje neka polemika, ki jo je pred kratkim vodila »Agenzia Stefani« proti nekemu našemu uradnemu poročilu. Tam stoji: »Nekateri inozemski listi objavljajo avstrijski komunike z dne 7. avgusta o vojaških operacijah in trde, da se je izjalovil italijanski napad na Zagraj ponoči 6. avgusta. To je napačno. Zagraj, ki leži ob Soči na vznožju neke visoke planote, ki smo jo trdno zasedli, je bil vzet 23. junija, kakor to poroča komunike 24. junija. Isti komunike govori tudi o napadu na Podgoro ponoči 6. avgusta, ki ga sploh ni bilo. Te laži, ki se lahko ovržejo in ki se pripisujejo uradno izdanemu komunikeju, izdajo namene, ki so s tem ožigosani pred nepristranskim javnim mnenjem.« — Nasproti tem podatkom se mora predvsem pripomniti, da »Agenzia Stefani« očividno ne razpolaga s poročilom našega generalnega štaba z dne 7. avgusta, marveč z dne 6. avgusta opoldne, ker v poročilu 7. avgusta ni govora ne o Zagraju in ne o Podgori. Vnašem poročilu 6. avgusta se pa izrecno izvaja, da je bil italijanski napad, »ki je bil podvzet iz Zagraja«, odbit. O kakem italijanskem napadu »na Zagraj« ni bilo nikjer niti besedice zapisane. »Agenzia Stefani« je očividno žrtev prevajalne napake. Vsekakor je pa za utemeljitev napadov italijanskega časopisja značilno, če se uradna korespondenca vlade toliko ne potrudi, da bi se posluževala za svoja prerekanja izvirnega besedila naših poročil. Nikdar se ni pri nas trdilo, da se je bil izvedel ponoči dne 6. avgusta italijanski napad na Podgoro. Omenjeni italijanski sunek na vrh pri Podgori se je izvedel ponoči od 4. na 5. avgusta. Poizkus »Agenzia Stefani«, našemu uradnemu poročanju dokazati lahko ovrgljive laži, se je torej dvakrat izjalovil. Te taktike v časopisju, ki se je poslužuje sovražnik, gotovo ne bo prezrlo od Italijanov na pomoč pozvano, javno nepristransko mnenje.

Laške vesti iz Ljubljane.

»Frankfurter Ztg.« poroča 14. avgusta iz Chiasso: »Corrispondenza« prinaša iz Ljubljane, odkjer je datiranih mnogo ententnih vesti, razveseljivo novico, da je avstrijska vlada razpisala 20.000 K za tistega, kdor ji živega ujame Gabriela d' Annunzio.

Italijani bodo imeli našo zemljo vsaj na kamnu.

Rim, 15. avgusta. (Kor. ur.) Primorska komisija za dopolnitev rimskega velikanskega spomenika Viktorju Emanuelu II. je sklenila, da na štirih na spomeniku zaslužnim možem pridržanih mestih namesti simbole štirih mest in dežela, katere že smatrajo za osvojene, namreč s simboli Trsta, vzhodne Furlanije, Tridenta in Istre, da tako vsekakor dopolni italijansko enoto v marmorju.

Avstrijski vojni ujetniki bodo meliorirali Italijo.

Lugano, 15. avgusta. (Kor. ur.) Florentinski list »Giornale dell Comercio« ve poročati, da bodo po poletnem času nekaj tisoč avstrijskih ujetnikov v Vallanbresi porabili za cestna dela, za pogozdovanje in za ureditev voda.

Italijani o Balkanu.

Lugano, 15. avgusta. (Kor. ur.) Z ozirom na grški ugovor proti zahtevi četverosporazuma, da naj se odstopi ozemlje, ne objavlja italijansko časopisje nobene določne sodbe o tem, kako bi se lahko razvil balkanski položaj. Moralne nauke Srbiji, naj z žrtvami olajša sporazumu štirih zmago, nadaljujejo. »Popolo d'Italia« zastopa stališče, da naj diplomacija četvero-

sporazuma odgodi svoje napore, dokler ne bodo vzete Dardanele in zelo nujno priporoča, naj tudi Italija pomaga v Dardanelah. »Perseveranza« pa to sodelovanje zopet odsvetuje. Sodi se, da imamo pričakovati dalekosežna pojasnila položaja na Balkanu.

Pritisk Italije na Srbijo radi Albanije.

Budimpešta. »A Nap« poroča iz Sofije: Iz Niša se poroča, da je italijanski poslanik v Nišu izročil ministrskemu predsedniku Pasiću novo noto italijanske vlade in ga je istočasno ustno prosil, naj Srbija takoj izprazni albansko ozemlje, ker so že vkrcali za okupacijo Albanije namenjene čete, ki so že odplule proti Albaniji, kamor pridejo v najkrajšem času. Srbski ministrski predsednik je izjavil, da je nevoljen, ker Italija tega koraka ni storila pred vkrcanjem svojih čet. Pasić je pristavil, da Italija zamotava rešitev tega vprašanja, ker slika položaj tako, da bi bila Srbija prisiljena dejansko izprazniti Albanijo. Srbija ne more ugoditi prošnji, ker bi izpraznitve Albanije ne mogla srbski javnosti dovolj utemeljiti. Italijanski poslanik je vzel Pasićev odgovor na znanje in je odšel. Politični krogi nestrpno pričakujejo odgovora srbske vlade in so prepričani, da nastanejo novi zapletljaji, ker so odposlali Italijani čete v Albanijo.

Pred napadom na Brest-Litovsk. — Nemške čete predrle ruske postojanke na celi črti med Narevom in Bugom. Prodiranje zavezniških čet vzhodno od Vlodave. 8000 ujetnikov.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 16. avgusta. Uradno se razglaša:

V prostoru zahodno od Buga smo Ruse hitro zasledovali. V središču zaveznikov prodirajoče avstro-ogrske sile slede tik za petami sovražniku, ki se umika zahodno od Biale čez Klukovko. Divizije nadvojvode Jožefa Ferdinanda so pridobile zvečer med boji na prostoru južno in južnozahodno od Biale, ponoči so premostile Krzno in so jo danes zjutraj prekoračile. Zadnji sovražni oddelki so bili, kjer so se postavili v bran, napadeni in vrženi. Čete generala pl. Kövesza so potisnile sovražnika čez zgornjo Klukowko nazaj. V pokrajini pri Biali in proti Brest-Litovsku je videti številne obsežne požare.

Pri Wladimir Wolynskiju, kjer smo se trdno ustalili na več točkah vzhodnega brega Buga in v vzhodni Galiciji, je položaj neizpremenjen.

Namestnik načelnika generalnega štaba:
pl. Höfer, fml.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 16. avgusta. Veliki glavni stan:

Vojna skupina generalfeldmaršala pl. Hindenburga.

Ob današnjih uspešnih napadih proti naprej potisnjenim postojankam pri Kovnu je bilo ujetih včeraj 1730 Rusov (med njimi 7 častnikov).

V popolnem obsegu se je posrečil z uspešnim prehodom čez Nurec uvedeni predor ruskih postojank. Pritisku, izhajajočim od prodrtega mesta in na celi bojni črti iznova pričetim napadom odnehajoč, se je sovražnik umaknil iz svojih postojank od Nareva do Buga.

Naše zasledujoče čete so dosegle višino Brdnsk. Ujeli smo nad 5000 sovražnikov.

Pri trdnjavi Nowo Georgiewsk je bila obramba vržena dalje proti pasu utrdb.

Vojna skupina generalfeldmaršala princa Leopolda Bavarskega.

Levo krilo je izsililo ponoči prehod čez Bug zahodno od Drohiszyna.

Medtem ko je središče in desno krilo včeraj dopoldne prekoračilo Losice in Miendzyrzec, sta zadeli ob odsekih Toczne in Klukowke (med Drohiszynom in Bialo) na obnovljen odpor. Danes, ko se je zaznal dan, je šlezijska deželna bramba vzhodno od Lozice z napadom prodrla. Sovražnika zasledujejo.

Vojna skupina generalfeldmaršala pl. Mackensena.

Zasledovanje se je nadaljevalo. Biala in Slawatycze so prekoračene. Vzhodno od Wlodawe prodirajo naše čete na vzhodni breg Buga.

Najvišje vojno vodstvo.

BEG IZ RIGE.

Petrograd, 15. avgusta. (Kor. ur.) »Rusko Slovo« poroča: Rigo zapusti vsak dan do 12.000 oseb. Letalci mečejo bombe na postajo za sestavo vlakov, kakor tudi oklice, ki pozivajo prebivalstvo, naj ostane v mestu in da naj se preskrbi z živežem ze en mesec. Ruski listi v Rigi so ponehali izhajati.

TRETJA MAZURSKA KATASTROFA.

Berlin. Vojaški sotrudnik lista »Aftenposten« razpravlja o strategičnem položaju na vzhodnem bojišču in izvaja končno: Pričakuje se lahko, da se ponovi mazurska katastrofa, ker potiskajo rusko armado proti močvirjem Rokitno.

PRED RIGO.

Berlin. »National Zeitung« poroča z ruske meje: Rusko časopisje, ki je še pred dnevi poročalo o delnem uspehu Rusov pred Rigo, pripravlja zdaj občinstvo na padec Rige. »Golos Moskwy« poroča iz Rige, da so se Nemci zadnje dni zelo približali Rigi. Uspeh gre veliki artiljerijski premoči Nemcev; doznalo se je tudi, da se je že posrečilo Nemcem razpostaviti najtežje topove pred Rigo. List trdi, da bodo napadli Nemci Rigo istočasno z morja in s suhega. Vsled zadnjih napadov nemške mornarice na Baltiškem morju se pričakuje pri Rigi bitka na morju. V nekem drugem članku izvaja list, da gre tudi Angliji za to, da se Riga ohrani Rusiji in da je rusko in angleško mornariško vodstvo odredilo obrambo Rige. Poroča se tudi, da so nedavno pripeljali v Arhangelsk nove angleške podmorske čolne.

IZPRAZNJEVANJE NA POTI V PETROGRAD.

Kodanj, 15. avgusta. (Kor. ur.) »Politiken« poroča s Finskega: Rusi se boje novega nemškega izkrcanja na Finskem, ki bi bilo namenjeno Petrogradu. Ruska vlada je z okrožnico naročila gubernatorjem, da naj ukažejo prebivalstvu, kakor hitro bi grozilo nemško izkrcanje, da se mora umakniti nazaj proti vzhodu za črto Kaljana—Wilmansstrand. Vsa lastnina, ki bi je ne mogli vzeti s seboj, hiše in zaloge, naj se zažgo. Dosedanjega generalnega gubernatorja Seyna nameravajo nadomestiti z generalnim državnim tajnikom Markovom, ne da bi izpremenili zistem.

»NAŠ DOBRI ZAVEZNIK JE STRAŠNO TRPEL...« RESNICA O RUSIH ZA ANGLEŽE.

London, 15. avgusta. (Kor. ur.) »Mornigpost« izvaja v uvodniku: »Gotovi ljudje se obupno trudijo, občinstvu prikriti priprosto resnico o vojaškem položaju. Vsak dan vidimo časniške letake s podatki o strašnih nemških izgubah ali z napovedjo, da je Hindenburg odbit itd. Priprosta resnica pa je, da Rusi že mesece bijejo boje med umikanjem, da so bili pregnani iz vseh sprednjih postojank in da so prepustili sovražniku več velikih mest in zelo važno železniško omrežje. Zdaj padajo v neko pripravljeno postojanko, ki je najnevarnejše ogrožena; na kako prodiranje daljši čas ni misliti. Naš dobri zaveznik je strašno trpel. Anglija bi se, če bi bila sama, zanašala na počasen pritisk mornarice; a obstajajo drugi činitelji: Francija strašno trpi, Belgija je poteptana v prah, Rusija je težko premagana, Srbija se obupno brani in pričakuje novega napada. V teh okoliščinah mora Anglija zastaviti v tej vojski vse svoje moči.

BOLGARSKA »VOŠČILA« RUSIJI.

Sofija, 13. avgusta. (C. kr. kor. uradu došlo zakasnelo.) Vojaški pisatelj Vazil Angelov piše v »Kambani«: Vsak med nami, ki se zaveda človeške dostojnosti in ki čuti, da je Bolgar, se mora veseliti nad polomom ruskih armad. Veselimo se ga s tistim silnim čuvstvom, s katerim smo leta 1913. žalovali, ko je pravoslavna Rusija nečastno in bojazljivo izročila Bolgarijo tolpi volkov, ki so jo raztrgali v kose. Bog daj hrabrim avstrijskim in nemškim armadam moč, da popolnoma pobijejo rusko armado in da jo zapode v močvirja, da Rusija ne bo mogla nikdar več Evrope in Balkana vznemirjati s svojimi pohlepnimi in divjimi nagoni.

VSE JE TREBA ZBOLJŠATI. — DUMIN ODSEK.

Petrograd, 15. avg. (Kor. ur.) Duma je sprejela zakonski načrt, po katerem se ustanove posvetovalni odbori odposlancev industrije, zemstev, mest, dume in državnega zbora. Odbori se podrede vojnemu ministru, obratnemu ministru in poljedeljskemu ministru. Naloga jim je izboljšati dobave armadi, izboljšanje preskrbe s kurivom, izvršitev enotne preskrbe prebivalstva z živežem in izboljšanje prometnih sredstev.

CENZURA IN DUMA.

Petrograd, 15. avgusta. (Kor. urad.) »Rječ« se odločno pritožuje, ker se sme na deželi tiskati samo uradne izvlečke iz poročila o sejah dume in ker je strogo prepovedano o tej objavljati tudi govore opozicije. Kjer so hoteli časopisi ponatisniti iz časopisov glavnega mesta besedilo opozicijskih govorov, je krajna uprava ponatis prepovedala.

London, 15. avgusta. (Kor. ur.) Iz Petrograda se poroča: Predsednik dume je brzojavno naprosil velikega kneza Nikolaja, naj odpravi povelje štabnega načelnika kijevskega okraja, s katerim se je prepovedalo objaviti govore opozicijskih poslancev v dumi.

Primorske novice.

Dvojezične napise pričakujemo tudi v Gorici sedaj, ko so zadobili Puljani to pravico. Odpravljeno je že nekaj irredentovsko lice s tem, da so se morali vsi Carducci, Tomaseo et clapa izgubiti v staro klet magistrata, a še lepše bi izgledalo, ako bi tudi slovensko bile označene ulice. Morda je že v teku, da to dosežemo! Dal Bog!

Na goriškem magistratu prodajajo sedaj ječmen po 80 vin.; a za 4 osebe tedensko dajo 1 kg. Nadalje imajo v zalogi sladkor, ki ga oddajajo po 1.12 K. Ni tako drago.

Ugodno vreme. Iz Gorice: Letos imamo vreme res, kakor si želimo. Vročine malo, in če začne postajati vroče, shladi hitro kaka ploha ozračje. Sicer je tudi velike važnosti tako vreme radi bolezni. Gotovo se imamo dosti zahvalit temu, da se do sedaj ni še pojavila kolera. Dal Bože, da bo tudi za naprej tako!

Na Sv. Gori. Včeraj smo imeli v našem listu poročilo dr. Füzesseryja v »Neues Pester Journalu«. Danes smo od dobre strani prejeli k njegovemu poročilu precej — popravkov in mnenje, da dotičnik najbrže ni bil na Sveti Gori, ali pa da je stvari precej krivo videl. P. Anzelm je v Ameriki, pač pa je ostal gori p. Frančišek, ki pa ne ždi v kleti, ampak v lepi zračni sobi v pritličju. Ogrski poročevalec, ki je na Sv. Gori videl samo skale, ne pa vrtov, njiv in gozdov, se tudi zelo moti glede obstreljevanja v zadnjih 14 dneh. Glede orlov in drugih ptičkov, s katerimi se g. pater brati, je pa treba povedati, da so ti ptički brez perutnic. Pater Frančišek pa ne ždi samo na Sv. Gori, ampak po dvakrat ali trikrat mašuje v Gorici ali vsaj v Solkanu, kjer dobiva tudi pošto, da ni navezan na te vrste poročevalcev. Pater Frančišek pa tudi ni strahopetna duša, ko prostovoljno tako stanovitno čuva svetišče. Pater Frančišek ne bi ostal v onih strašnih dneh tam gori. Pater moli za zmago naših in za duše naših padlih. Če pa moli tudi za duše padlih sovražnikov, je to krščanska dolžnost, iz katere ne bo mogoče napraviti slabega ali celo zločinskega dejanja. Tako je tedaj s »strahopetnim« varstvom Sv. Gore pri Gorici.

Aprovizacijski odsek goriškega deželnega odbora je še vedno v Gorici in skrbi, da dobijo ljudje vsaj kaj živeža. Moke ima še nekaj v zalogi in tudi druge stvari še.

Goriški mestni nadinženir Reinhold, ki se nahaja sedaj pri vojakih, je bil v četrtek dne 12. avgusta, popoldne ranjen od granate v ulici Alvarez na levi roki. Pri tej priliki je bil ubit tudi en drug vojak.

Vsled obupnih družinskih razmer si je prerezala žile na rokah 50letna Ida Rossova. Prepeljali so jo v bolnico.

Pošta v Gorici posluje redno. Marsikdo si misli, da v Gorici sploh ni več pošte za civiliste, a v resnici imamo redno poštno poslovanje. Pošta odide dvakrat iz Gorice in sicer ob pol eni popoldne in ob osmi uri zvečer. Dohaja v Gorico pošta pa hitro popoldne in razdeljena je že ob 5. uri popoldne. Časnike dobivamo drugi dan, nekatere hrvatske (»Novine«) že isti dan. Pisma pridejo iz Štajerske v štirih dnevih, nekoliko počasneje gre, če pišemo mi iz Gorice kam, ker cenzura v Ljubljani ima dosti dela. Imamo torej tudi v Gorici, kljub vojski še precej normalne razmere.

— **Italijansko »odrešenje«.** »Unione«, glasilo italijanske krščanske stranke v Trstu prinaša v št. 62. pismo, ki ga je pisala teta bivšega dekana v Tržiču (Monfalcone) Janeza Kren. V tem pismu se potrjuje, da so **»odrešitelji« predzadnjo nedeljo res ustrelili dekana Krena.** Drugi dan po njegovi usmrtitvi je počilo njegovi stari materi srce od žalosti nad strašno sinovo izgubo. Dekan je bil jako izobražen mož, izvrsten crkveni govornik, socialno delaven in pobožen duhovnik. Po rodu je bil Furlan. Kaj se je pregrešil proti »odrešiteljem« ni znano, najbrž je bil na listi, da je avstrijskega mišljenja. Iredentisti se hočejo na ta način maščevati nad svojimi domačimi dušnimi pastirji, da jih v Italiji zatožijo kot goreče Avstrijce in takoj so na listi. Ali pa morda po nedolžnem usmrčeni župnik ni hotel, po zgledu svojega kolega v Gradežu, Italijanom izdati cerkvenega zaklada? Grdo, da, prostaško za italijansko »Veličanstvo« Emanuelovo, da se da prodati sodrgi tatov in cerkvenih roparjev. Gradeškemu župniku, ki noče pokazati Viktorju Emanuelu cerkvene zakladnice, **stisne ravno tisti Viktor** hinavsko roko in se prisrčno poslovi. Drugi dan pa dobi župnik karabinerje v hišo, ki ga odvedo v italijansko blaženstvo. Ako se godijo po Furlaniji, deželi, ki je bila vedno znana kot hvalevredno dinastična, taka izdajstva, kaj bi bilo pričakovati šele v Istri, kjer je bila iredenta, posebno po malih trgih tako bohotno razpredena? No, upamo, da je Victorio Emmanuele gledal Trst samo s zvonika Campanile, vanj in v Istro pa ne pojde!

— **Čepić pri Poreču.** Tu je bil za časa Jožefa II. izpraznjen samostan menihov Pavlinov. Ostala je še samo njihova v čistem gotskem slogu krasno umetniško zidana, prostorna cerkev, posvečena Mariji Snežnici. Vsako leto prihaja na 5. avgusta sem ljudi od vsepovsod. Letos so prišle semkaj tri procesije: iz Oprtja, Zrenja in Šterne. Bilo je sila pobožnega naroda hrvatskega, ki je prišlo molit za zmago avstrijske pravice. Obhajanih je veliko verníkov in po slovesni službi božji, se je zapela hrvatska Carevka: Bože živi! Pelo jo je vse zbrano ljudstvo. Pomislili smo nazaj, ko bi bili po irredenti brez dvoma izzivani, ako bi bili peli avstrijsko himno v hrvatskem jeziku. Danes je irredenta pokopana in po sramotnem koncu, kakor ga ima vsaka nepoštena stvar. upamo, da tudi za vedno uničena.

— **Svetovnoznani solkanski most** je bil pretečen teden hudo obstreljevan od našega bivšega zavezníka. A zgodilo se mu vendar ni nič, ker so posegli naši topničarji s svojimi možnarji v boj in prisilili sovražnika k molku. Res, škoda, da bi bil ta krasni umotvor razrušen.

— **Goriški Slovenec — odlikovan z veliko srebrno svetinjo.** Radi izredne hrabrosti pred sovražnikom, ki jo je pokazal posebno v drugi bitki na Goriškem, je bil odlikovan z veliko srebrno svetinjo Goričan Karol Bratuž, sedaj praporščak pri .... črnovojniškem bataljonu. Zadržal je s svojim vodom cel sovražni bataljon in ga potem, ko je dobil nekaj pomoči, vrgel zmagovito nazaj. Čestitamo!

— **Kojščanski tajnik g. Lenardič,** brat preč. gospoda župnika Lenardiča iz Kožbane, se nahaja skupno s svojim očetom v Cremoni, kjer je interniran z drugimi Brici. — Kakor se vidi, je Cremona glavni koncentracijski tabor za civilne ujetnike okupiranih avstrijskih pokrajin.

— **Meso v Gorici po 2 K 40 vinnarjev in 1 K 60 vin.** Čudno doni, a vendar je res. Sicer ga ni vsaki dan dobiti tako poceni, a pripeti se večkrat, da si tudi najrevnejši sloji privoščijo na ta način mesa. Vsako živinče namreč, ki ga ubije šrapnel ali granata in ni lastnina vojaštva, se razprodaja v mestni klavnici po gori označenih cenah. Zadnji del 2 K 40 vin. in prednji 1 K 60 vin. Ljudstva se takrat kar gnete pred klavnico, a vsem ni mogoče ustreči, ker jih grante in šrapneli ubijejo le malo. Gotovo si marsikdo želi, če ni dobil mesa, da bi jih granate več pobile. Čudne želje, kaj ne?

— **Umrli so v bolnišnici usmiljenih bratov v Gorici** sledeči: Breščak Jožef, 71 let, doma iz Bat, stanujoč v Stražicah pri Gorici, dne 12. avgusta t. l.; Pegan Ivan, 72 let, doma iz Bilj, dne 10. avgusta.

— **Iz Petejanov.** Tukajšnji veleposestník Gruden Urban je preminul dne 4. avgusta v Gorici v bolnišnici usmiljenih bratov v starosti 84 let. Pokojni je bil predsednik veteranskega društva v Rubijah - Sovodnjah, imejitelj vojskinega križca, zaslužnega križca in srebrnega zaslužnega križca s krono. Obveščajo se tem potom vsi sorodniki o njegovi smrti in opozarja se jih, da leže vsi križci pokojnika v pisarni bolnišnice usmiljenih bratov in so pravnim naslednikom vedno na razpolago.

— **Goričan v ruskem ujetništvu.** Črnovojnik Gildo Erzetič, 24 let star, doma iz Kožbane v Brdih, je, kakor poroča njegov bojni tovariš, prišel v rusko ujetništvo. Dotičnik je služil pri 18. lovskem bataljonu.

Pogrebi v Gorici se vrše sedaj navadno le ponoči, oziroma proti večeru. Čez dan niso varni, da jih ne opazi sokolsko oko zrakoplovcev ter da jih potem obsujejo s kroglicami iz šrapnelov hoté misleč, da je kak vojaški transport. Še tedaj torej nismo varni in potem naj kdo še govori o italijanski kulturi.

Brežinski vodovod pri Trstu. Tržaški mestni fizikat poroča: Dasiravno so studenci brežinski, ki preskrbujejo mesto z vodo, zavarovani proti onesnaženju ter so zbiralniki in vodovod. mreža z vsemi sredstvi zavarovani proti infiltraciji ter se voda vsak dan preiskuje kemično-bakterijologično in so uspehi teh preiskovanj bili doslej vedno neoporečni, je vendar občinska uprava z ozirom na sedanje razmere in zlasti z ozirom na morebitno, dasiravno skoraj neverjetno okuženje, sklenila steriliziranje vode s klorom (od včeraj dalje), da tako zavaruje zdravje meščanstva proti vsem eventualnostim. Voda, pomešana z zelo majhno količino klora, je popolnoma neškodljiva in se more piti čisto varno. Mestni magi-

strat priporoča prebivalstvu, naj uporablja za pitje samo brežinko, ne pa vode iz vodnjakov in kapnic, če ni bila prej prevreta.

Čiščenje tržaških tržišč. Cesarski komisar je ukrenil vse potrebno, da se bodo tržišča in javne ulice z ozirom na javno zdravstvo čim večkrat škropile. V ta namen se napravita dva nova vodnjaka, in sicer na trgu ob Rdečem mostu pred Genelevo hišo in pa na trgu Sv. Ivana, na prostoru, kjer stoji Verdijev spomenik, ki se iz estetičnih ozirov v kratkem odpravi.

Boji na zahodu.

Nemško uradno poročilo.

Berlin, 16. avgusta. Veliki glavni stan: **Severno od Amerzweilerja (severovzhodno od Danerkircha) se je izjalovil francoski delni napad v ognju pred našimi ovirami.**

Najvišje vojno vodstvo.

Francoska poročila.

Iz Pariza se poroča 12. avgusta: Včerajšnje popoldansko uradno poročilo: V Artois-u tekom noči živahna kanonada krog Soucheza. Poizkušen nemški napad s petardami je bil odbit. V Argonih zelo ljut bombardement naših postojank vzhodno od ceste Vienne-le-Château — Binarville. Na ostali fronti je bila noč mirna.

Zvečer se je izdalo naslednje poročilo: V Artois-u artiljerijski boji v odseku severno od Arrasa. V Argonih se je v predidočem poročilu javljeno obstreljevanje še ojačilo, ob obili uporabi granat z zadušljivimi plini. Ob dnevnem svitu je sledil zelo ljut nemški napad, ki je bil izvršen najmanj s tremi polki, proti našim postojankam med cesto Binarville—Vienne-le-Château v globeli La Houyette. V središču tega odseka se je Nemcem posrečilo udreti v naše postojanke. S protinapadi so bili tekom dneva zopet pregnani iz njih in so obdržali le kos naših strelskih jarkov prve črte. Dobili smo nekaj ujetnikov, ki so pripadali nekemu virtemberškemu zboru. Dalje vzhodno pri Fontaine-aujax-Carmes je sovražnik tudi naperil napad proti našim strelskim jarkom, ki je bil pa popolnoma odbit. V gozdu Preter in v Vogezih na Linge- in Hilsenfirstu precej ljuta kanonada.

Vojni tiskovni stan javlja:

12. avgusta, ob3. uri popoldne: Krog Soucheza topniški ogenj in boji s petardami. V Argonih sta bila odbita dva sovražna nočna napada na naše jarke pri Marie Therese in Fontaine-aux-Charmes. V gozdu Preter precej živahen boj z ročnimi granatami in bombami od strelskega jarka do strelskega jarka. Nemški napadalni poizkus na Lingekopfu (Vogezi) je bil odbit.

Ob 11. uri dopoldne. Krog Soucheza in Neuvilla (Artois) artiljerijski boji. V Argonih smo z novimi protisunki dobili nazaj del izgubljenih jarkov vzhodno od ceste Vienne-le-Chateau-Binarville. V severnem Woevru, gozdu Preter in Vogezih na Barrenkopfu precej velika artiljerijska delavnost. Sovražnik je bombardiral Raon l' Etape (12 km severno od Saint-Dié). Med civilnim prebivalstvom 4 mrtvi, 7 žensk in otrok ranjenih.

13. avgusta popoldne: V Arteisu je bil nemški napadalni poizkus severno od gradu Carleul z lahkoto ustavljen. — V Argonih so Nemci včeraj pozno popoldne v odseku med cesto Binarville le Chateaux in sotesko Houyette ponovili svoj napad. Po zelo živahnem boju z ročnimi granatami in petardami so bili odbiti. Z ostale fronte ni ničesar poročati.

Večerno poročilo: Dan je potekel razmeroma mirno. V ozemlju Nieuporta je naš ogenj odbil poizkušen nemški napad. Na ostali fronti ni ničesar poročati, razen artiljerijskih akcij v Artoisu in v Argonih, kjer je kanonado spremljal boj z ročnimi granatami in petardami.

Vihar v francoski zbornici.

Pariz, 16 .avgusta. (K. u.) Zbornični seji v četrtek in petek sta bili burni. Med razpravo o dovolitvi dopustov je izjavil socialist Brizon, da je edino republičanski general Serrail v svojem poveljstvenem področju odredil, kar je potrebno za žetev. Radikalci in socialisti so burno pritrjevali. Desnica kliče: »Kaj delate s sveto slogo?« Bryon je nadalje izvajal, da je čul, da vojni minister Millerand hujska gererala Joffre-ja proti parlamentu. Millerand je odgovoril, da to ni res. V nadaljni seji so sprejeli postavo, po kateri med vojsko ne smejo Nemcev izvzemši Alzačanov, Avstrijcev in Turkov sprejemati tujcev v legijo in da se med vojsko sprejeti smejo izločiti. V petkovi seji je napadlo več radikalnih poslancev vojno zdravstveno preskrbo. Nastal je viharen hrup. Levica je ropotala z miznicami. Sejo so morali prekiniti. Ko so jo zopet otvorili, se je sklenilo, da se odgodi zbornica do 20 . t. m.

Radikalni socialisti zahtevajo odstop ministrstva.

Pariz, 15. avgusta. (K. u.) »Petit Parisien« poroča: Zastopniki radikalno - socialistične stranke so izjavili v razgovoru z ministrskim predsednikom Vivianijem, da se more sedanja napetost le odpraviti, če odstopi vojni minister in da bi bilo še boljše, če odstopi celo ministrstvo.

Pariz, 15. avgusta. (Kor. u.) »Agence Havas« poroča: V ministrskem svetu pod Poincarejevim predsedstvom je vojni minister Millerand poročal, kaj da namerava izjaviti 20. avgusta v zbornici o kreditih državnim podtajnikom, intendanci in zdravstveni preskrbi, o katerem je pričela zbornica razpravljati v petek.

Vsi francoski socialisti za municijo.

Pariz, 15. avgusta. (Kor. ur.) »Petit Parisien« poroča: Poslanci združenih socialističnih strank so vložili v zbornici predlog, naj se vse delavnice in tvornice podrede vladi, da se do skrajnosti poviša izdelovanje streliva.

V Kanadi za Angleško za 1104 milijone kron streljiva.

Ottawa, 16. avgusta. (K. u.) Reuter poroča uradno: Naročila na streljivo, katera izvršujejo v Kanadi za angleško vlado, znašajo 46 milijonov funtov.

Dnevne novice.

— **Ob priliki 85. rojstnega dne Njegovega Veličanstva cesarja** se opozarja občinstvo na jubilejne dopisnice nove izdaje in se isto uljudno pozivlje, da z nakupom teh dopisnic po možnosti pospešuje dobrodelni namen, za katerega je določen čisti dobiček razprodaje. Povodom tega patrijotičnega praznika se tudi pozivlje občinstvo, da uporablja kar mogoče veliko vojnih znamk, kajti s tem bode obenem pokazalo svoje patrijotično mišljenje in pa stremljenje, da dá podporo vdovam in sirotam padlih vojakov.

— **Za naše vojake na južnem bojišču.** Povodom Najvišjega rojstnega praznika Najmilostljivejšega cesarja in gospoda je Njegova ekscelenca gospod deželni predsednik dal poslati sledeča darila našim na južnem bojišču se borečim četam: 1000 srajc, 1000 spodnjih hlač, 2700 parov čevljarc, 1000 parov kratkih nogavic, 3200 žepnih robcev, 365 brisač, 200 zavez za usta in nosove, 229.000 cigaret, 5128 cigar, 2034 zavojev tobaka za pipe, 120 tobačnih pip, 5000 škatljic užigalic, 3000 kosov čokolade, 110 kilogramov čokolade, 418 kilogramov bonbonov, 40 kilogramov citronine kisline, 262 litrov kisa, 1025 litrov vina, 750 steklenic rogaške slatine, 50 steklenic preblavske slatine, 1 kolač sira (78 kilogramov), 365 kilogramov mila, 300 zavojev (150 kilogramov) sveč in 120 orglic. Za nabavo teh daril se je porabilo: Dar mestne občine Ljubljana v znesku 3000 kron in mestne hranilnice v Ljubljani v znesku 2000 kron, dalje od gospe podžupanove Berte Triller zbran znesek 3648 kron, končno znesek 2615 kron, ki se ga je vzelo fondu za vojno oskrbo pri deželnem predsedstvu, nastalem iz prej vposlanih zbranih daril. Del navedenih darov je bil poslan in natura v namene vojne oskrbe deželnemu predsedstvu. Plemenitim darovalcem, ki so omogočili poklonitev te bogate pošiljatve se s tem v imenu obdarovanih izreka najsrčnejša zahvala. Darila bo po nalogu gospoda deželnega predsednika gospod okrajni glavar baron Schönberger izročil na bojni črti.

— **Cenj. naročniki »Slovenca«,** ki premene svoje bivališče, naj poleg novega naslova sporoče vedno tudi stari naslov (kraj in pošta, vojaki v vojni črti številko prešnje vojne pošte). Če kdo ne sporoči svojega prejšnjega naslova, se mu list ne more točno pošiljati.

— **Obratni inšpektorat .c kr. priv. južne železnice** nas obvešča: Do preklica izostaneta iz tehničnih razlogov brzovlaka 5 in 6 na progi Maribor glavni kolodvor — Trst državni kolodvor in osebna vlaka 33 in 36 na progi Maribor —Ljubljana glavni kolodvor. Izostaneta torej vlaka proti Dunaju, in sicer brzovlak, ki se je odpeljal iz Ljubljane ob 12. uri 11 minut ponoči in osebni vlak, ki se je odpeljal iz Ljubljane ob 4. uri 11 minut zjutraj in vlaka, ki sta prihajala z Dunaja v Ljubljano brzovlak ob 5. uri 55 minut zjutraj in osebni vlak ob 4. uri 48 minut zjutraj.

— **Toča** je pobila v soboto zvečer ob pol 8. uri v župniji Podgrad na Dolenjskem. Prizadete so vasi: Grm, Konec in Pristava, deloma tudi Vinavas. Toča je padala debela kot orehi in tako na gosto, da je bilo vse pobeljeno kakor s snegom pozimi. Še drugi dan je je bilo na kupe. Uničeni so vsi pridelki: ajda, koruza, proso, zelje, fižol, repa, pesa, korenje, otava. Tudi sadje je vse okleščeno. Jabolka in orehi so posebno lepo kazali. Strašen naliv je odnesel veliko zemlje in na več mestih izkopal krompir. Ceste in pota so vsa razdrta; pesek in gramoz je nasut na polju. Škodo si je ogledal deželni poslanec in župan g. Josip Zurc. Jokaje mu je ljudstvo razkazovalo uničeno polje. Pšenica, rž, ječmen so obetali bogat pridelek, namlatilo še je pa malo. Zrnje je drobno, ker je žito letos prezgodaj dozorelo.

— **Umrl** je v Pragi češki pisatelj komik Leopold Schmidt, tast gosp. deželnega inženirja Josipa Otahala. Pokojnik je bil eden najmarkantnejših osebnosti Prage. Naše sožalje!

— **Potres v Kladnu.** »Narodni Listy« poročajo iz Kladna, da so čutili v sredo ob $^3/_4$ na 2. uro močan potres.

— **Ribnica.** Vsi ribniški pogorelci se vsem našim blagim dobrotnikom najtoplejše zahvaljujemo. Predvsem pa se moramo zahvaliti č. g. dekanu A. Skubicu in g. dežel. poslancu Ant. Lovšinu, ki sta nam izprosila od dež. odbora kranjskega tako lepo podporo. Hvala jima! Bog plačaj vsem skupaj. — Ribniški pogorelci.

— **Junaštvo — pod operacijskim nožem.** V neki vojaški bolnišnici v Ljubljani so operirali nekega težko ranjenega hrvatskega vojaka. Operacija, ki je trajala pol ure, se je končala s tem, da je zdravnik potegnil vojaku iz stegna velik kos granate. Hrvatski junak je pretrpel operacijo čisto mirno je odšel iz operacijske sobe pojoč: Još, Hrvatska ni propala!

— **Pogreša se** od četrtka, 15. julija, Franc Starman iz Godešiča št. 2, star 36 let, velike postave, nad očesom ima brazgotino, je slaboumen, na eni strani so mu na glavi lasje izpadli, ušel je od doma bos. Kdor vé kaj o njem, naj sporoči najbližji orožniški postaji ali pa očetu Lorencu Starman na Godešiču št. 2, pošta Škofja Loka.

— **Pozor!** V. skupina razglednic »Vojska v slikah« je pravkar izšla. Obsega izredno zanimive, sedanjemu času primerne slike, kakor: »Soči« (4 izvirne slike), »Pri zibelki«, »Tam na laškem griču«, »Eno mašo bom plačala«, »Radecki pa na konj sedi...«. Ker je del skupička namenjen goriškim beguncem in slovenskim oslepelim vojakom, je ta skupina posebnega priporočila vredna. Naročila sprejema upravništvo »Ilustriranega Glasnika« v Ljubljani.

— **Frischaufov dom** na Okrešlju bode odprt vsak ponedeljek popoldne okoli 5. ure do drugega dne. Dobi se vino, mleko in konzerve; vse drugo naj turisti s seboj prinesejo. Kdor potuje skozi Solčavo, mora imeti legitimacijo, potrjeno od vojaške oblasti.

— **Slovenski ranjenec umrl.** V Brucku na Muri je umrl France Krvina, rodom iz Dobrove pri Ljubljani. Ranjen je bil na bojišču ob Soči.

Med Italijani ob izbruhu vojske.

Italijanske čete so prve dni vojne, vsaj navidezno, z dobrimi nadami korakale na ofenzivo. Severni armadni zbori so bili že nekaj tednov pred napovedjo vojne zbrani na ustopnem svetu, s katerega so imeli po razpostavnem načrtu prodirati v ravni smeri. Skratka, strateški ustop je bil že izvršen, ko si je rimska diplomacija še nadevala krinko, ter skušala ohraniti videz. Samo taktiškega ustopa še ni bilo, ki je pa, kakor znano, že istoveten z ustopom na bojišče.

Neki trgovec se je nahajal baš one dni, ko je stala vojna napoved že pred vrati, v Vidmu (Udine). Ko se je pozneje povrnil domov na svoje posestvice, so ga Italijani ujeli. Hoteli so ga rabiti za tolmača in kažipota, ker bi pač moral poznati med Korminom in Gorico vsak kamen. Le z velikim trudom se mu je posrečilo, da se je odkrižal krempljev svojih »odreševalcev«, ki so pa sicer na brate, ki jih nameravajo »rešiti«, strašno jezni, ker jim niso pripravili sprejema, kakor so ga bili pričakovali. Dotični trgovec ima že dvajset let z žitno in vinarsko tvrdko »bratje Caldaro« v Vidmu trgovske zveze ter je prijatelj z najstarejšim članom tvrdke, Ludvikom Caldaro, že mnogo let. Da opravim svoje posle — pripoveduje trgovec — hodim redno vsako poletje za nekaj dni v Videm, kjer vedno stanujem pri imenovani družini, za kar so z druge strani Caldarova žena in otroci leto za letom gostje na mojem posestvu. Letos, ko so se politične strune bolj in bolj napenjale, sem hitel že koncem aprila v Videm, da opravim svoje posle, kajti takrat nam je bilo že vsem jasno, da nas Italija napade. Na moje začudenje me je vsa Caldarova družina razen Ludovika sprejela dokaj hladno, ker je pač poznala že iz prejšnje dobe moje stališče napram iredentizmu. Pa tudi sicer moje bivanje v Vidmu to pot ni bilo prijetno. Demonstracije in protidemonstracije so dan za dnem vznemirjale mesto, takrat že polno vojaštva. Brat soproge Ludovika Caldaro, dragonski stotnik Skiffi, je ravno tedaj, ko sem jaz prišel tjekaj, s svojim polkom prispel v mesto ter se je obnašal proti meni na jako čuden način.

»Kaj Vam naj doma sporočim?« me je vprašal nekega dne. »Kajti nedvomno bom jaz prej tam kakor Vi.« Dne 29. aprila se mi je končno posrečilo spraviti svoje posle v red, nakar sem se hitro pripravil k slovesu, kajti takrat so čivkali že vrabci po strehah, da bodo meje s 1. majem zaprte. Stotnik Skiffi se je bil medtem s svojim polkom podal že proti severu, in ko so se zjutraj posamezne stotnije zbirale na polju pred mestom, jim je ljudstvo prirejalo ovacije, kakor da gredo že naravnost v boj.

Ko sem se bil od Caldarovih poslovil, me je stari prijatelj Ludovik spremljal še precejšen kos ter mi medpotoma svetoval očetovski »Tonello — ime dragonskega stotnika — mi je zaupal, da odkorakajo v par dneh. Avstrijci imajo baje na meji tako malo vojakov, da je vsak odpor izključen. Usoda je določila Italijo, da zadá Avstroogrski zadnji udarec. Vse, česar si želimo, dosežemo; Avstroogrska bo prisiljena, da se uda usodi. To ti pravim zaradi tega, da se ti in tudi drugi onstran meje drže z dušo in telesom naših čet, ko prikorakajo, morda že bližnje dni, čez mejo. Končno morate vendar tudi misliti na svojo bodočnost, ki bo v rokah Italije.«

Te prav nič prijetne Caldarove besede so mi še dolgo šumele po ušesih. Do prihodnjih dveh, treh postaj so bili železniški vozovi natlačeni častnikov. Kolikor bolj smo se bližali meji, toliko več jih je izstopalo; njih polki so bili očividno že nameščeni blizu meje. Po strogem carinskem pregledu sem pomirjen odpotoval dalje na avstrijska tla. Ženo sem drugi dan poslal k sorodnikom v Trst, sam pa sem se podal v poletno stanovanje na mojem posestvu; zaprl sem pisarno, saj je bil ves promet z Italijo itak že ustavljen. Štiri tedne sem preživel mirno v svoji celici, kamor sem bil spravil vse dragocenejše reči iz svojega stalnega stanovanja. Nameraval sem ves čas ostati na svojem letovišču, da bi me ne oropali. Sicer sem pa mislil, da Italijani mirnih državljanov, sorodnih jim po jeziku, ne bodo nadlegovali. Tako sem si mislil.

Dne 2. junija je zadivjala nevihta; skoraj do polnoči je lil dež, kakor da so se utrgali oblaki. Bliski so neprestano švigali bobnel je grom, oboje mi je prepodilo spanec, da sem se nemirno valjal po postelji. Menda okoli dveh po polnoči se zasliši na vratih moje vile glasno trkanje. Kmalo nato prileti sin mojega vrtnarja in mi ves prestrašen pove, da stoje pred vrati jezdeci-vojaki. Hitro se oblečem, a že zaslišim iz sosednje sobe šklepetanje ostrog in že se vdero moja vrata.

»Vi ste trgovec in posestnik X,« zarenči nad mano jezdec, ki o njem prvi hip nisem mogel dognati, ali je Italijan ali Avstrijec. Bil je zavit v siv gumijev plašč in kapuco; voda se je cedila z obleke. Ko je oglavnico odgrnil, sem videl, da je italijanski konjeniški častnik. Nadaljeval je s strogim glasom »Priporočali so vas mi kot malo zanesljivega moža. Ako na moja vprašanja ne odgovorite odkrito, vas čaka smrt. — Ali so bili, ali so v okolici avstrijski vojaki?«

»Kolikor mi je znano, ne.«

»Dobro. Moje straže so razpostavljene, in če niste povedali resnice, gorje Vam! Zdaj pa mi izvolite s čim postreči, pa če mogoče z gorkim.«

Dal sem skuhati čaja; jajc in gnjati smo imeli doma. Medtem je bil dež ponehal, bila je pa zunaj še takšna tema, da sem slišal samo rezgetanje konjev, a nisem mogel zapaziti, koliko je vojakov. Stotniku je izborno teknilo, postal je nekaj boljše volje, tako da me je pozneje s pozo »počastil« celo z nagovorom »Vi kot inteligenten mož bi mi lahko storili veliko uslugo. Italijanska edinost vam govori te besede, ne jaz. Potrebujem moža, ki pozna natančno te kraje ter je o vsem dobro poučen. Ponavljam Vam, niste na dobrem glasu; zdaj imate priložnost, da se izkažete kot dober italijanski patriot.« — Hotel sem nekaj odgovoriti, a prestregel me je. »Toda kolikor tudi zaupam vašemu patriotizmu in vaši poštenosti, vendar vas moram opozoriti, da vam pri prvi sumljivi kretnji poženem v glavo kroglo. Menim, da se razumeva. Mi sedaj nakrmimo konje, v eni uri je odhod.« Gospod stotnik je bil zelo utrujen, kajti ko je sleknil svoje ude po naslonjaču, je že zaspal. Ko se mu je bila glava naslonila na prsi, je dozorel v meni drzen načrt: zbežati, naj stane karkoli! Zunaj na hodniku so stali tudi vojaki, tod torej pot ni bila prosta. Okno sosednje sobe pa je bilo odprto; vodilo je na vrt. Nisem dolgo premišljal, ali pridem po tej poti na prosto ali ne, že sem bil skozi okno. Na srečo so bile doli posajene nove trte, zemlja torej rahla. Nisem se hudo zadel, pa kdo bi čutil ob taki priliki bolečino? Vedel sem, če pridem pravočasno skozi zadnja vrtna vratica na prosto in dosežem gozd, tedaj sem svoboden, kajti tam imam ledenico, ki bi se v njej mogel skriti. Torej hitro, kar nesejo noge, naprej čez travnik in polje. Včasih sem se ustavil, da prisluškujem. Nobenega šuma. Končno sem pritekel v gozd. Zdaj sem se pa naenkrat spomnil, da nimam ključa od ledenice s

seboj. V daljavi začujem ropotanje. Obupan splezam na visok hrast ter se skrijem v gostem vejevju. Zasledovalci so se bili res spustili proti gozdu, vanj se pa niso upali. Do jutra sem čepel v vlažnem vejevju; malo da nisem onemogel padel z drevesa, dol se pa nisem upal. Proti 9. uri zagledam svojega vrtnarja, ki je šel proti lednici. Ko me zagleda, se prekriža. »Hitro, hitro, gospod, rešite se, kajti Italijani bodo kmalu zopet nazaj. V bližini vasi jih tabori na stotine. Tudi naši gostje so odjezdili tje, češ, da se kmalu povrnejo.«

Ko sem jaz spravljal svoje ude v »prejšnji stan«, je bil vrtnar odhitel k sosedu, od koder se je vrnil s konjem za ježo. Po grozni ježi, ki je trpela skoraj 24 ur, križem križički po ovinkih, do smrti utrujen, sem končno srečal neko našo dragonsko stražo, ki me je srečno spremila do naših črt.

Z juga.

KAJ JE PONUDILA ENTENTA BOLGARIJI.

»Vossische Zeitung« prinaša iz najboljših sofijskih virov, kakor pravi, sledeče podrobnosti o predlogih entente, katere še vedno skrivajo

Ententa obljublja, da bo »pritisnila« na Srbijo in ponuja Bolgariji »garancijo«, da bo Srbija odstopila Bolgariji takozvano nesporno Macedonijo. To je današnja srbska južna Macedonija, ki bi po srbsko-bolgarski pogodbi iz l. 1912. morala po skupni zmagi nad Turčijo že itak pripasti Bolgariji, toda jo je obdržala Srbija, ko je v drugi balkanski vojni premagala Bolgarijo. Od tega nespornega ozemlja pa ententa odtrže en kos na današnji srbsko-albanski meji, ker hoče da Srbija in Grška tudi zanaprej ohranita skupno, četudi skrajšano mejo.

Na bolgarsko vprašanje, kaj ententa razume pod zaledjem Kavale, katero je ententa obljubila že v predzadnji noti, ententa sedaj odgovarja, da se da to le prav s težavo natančno označiti, ker je velikost odstoljene zemlje odvisna od višine odškodnine, ki jo bo Grška dobila v Mali Aziji.*

Te odgovore je dala ententa pismeno, ustmeno pa je namignila, da bi za jamstvo to ozemlje dala zasesti od francosko-angleškihp čet, če bi Srbija in Grška vse privolili.

VODITELJI BOLGARSKIH STRANK PRI RADOSLAVOVU.

Sofija, 13. avgusta. (Kor. ur. Zakasneło.) Ministrski predsednik Radoslawov je sprejel včeraj in danes povrsti več voditeljev opozicije, ki so se poučili o položaju. Ministrski predsednik je, kakor se javlja z merodajne strani, pomirjevalno izjavil, da vlada ne zasleduje nikake pustolovske politike in če se bo kaj sklepalo, da se poprej posvetuje še z voditelji opozicije. Zahtevi posameznih voditeljev opozicije, naj se skliče sobranje, najbrže ne ugode.

BOLGARSKI DRŽAVNIK O POLOŽAJU NA BALKANU.

Berlin. Dopisniku »N. Fr. Presse« je neki bolgarski državnik izjavil o položaju: Iz treh razlogov ne bodo uspele velevlasti sporazuma štirih v Sofiji. Ob sedanjem javnem mnenju Bolgarov bi ne mogla nobena vlada in če bi jo tvorili sami rusofili, ukazati bolgarskim četam nastop proti Turčiji. Ponudbe sporazuma ne zadoščajo. Če bi sporazum Bolgariji izročil tudi celo Macedonijo, bi ne bila s tem zadovoljna bolgarska vlada, ker se Srbija po načrtih sporazuma dvakratno pomnoži in bi tvorila nevarnost narodnemu obstoju Bolgarije. Zelo bi obžaloval, je izjavil državnik, če bi Avstrija in Nemčija sklenili mir z Rusijo, predno se obračuna s Srbijo. Potem, ko bi bila vržena Srbija, je možna poravnava z Rumunijo in z Grško in ustanovitev nove balkanske zveze z izključitvijo Srbije, ruskega vpliva in pod vodstvom obeh osrednjih velevlasti, kar bi dolgo zagotovilo mir na evropskem Orientu.

FRANCOZI IN ANGLEŽI POOJSTRILI BLOKADO GRŠKE.

Budimpešta. Mednarodna brzojavna agentura poroča iz Aten: »Ethnos« poroča: Angleško-francosko brodovje je zadnje dni poojstrilo v večjem obsegu blokado grškega obrežja. Grškemu obrežju se zdaj skozi blokadno črto ne sme približati nobena grška trgovska ladja; trgovskim ladjam so tudi prepovedali zapuščati grška pristanišča. Nekaj grških parnikov je le prodrlo blokadno črto, a so jih ustavile angleške vojne ladje in odvedle na otok Mudros, kjer so osobje internirali, ladje so pa kot pomožne enote pridelili angleško-francoskemu brodovju. Grško javno mnenje je radi te nasilnosti zelo razburjeno.

GRŠKA KLIČE POD OROŽJE.

Atene, 14. avgusta. »Havas« poroča: Časopisi javljajo, da je kralj pozval pod orožje letnik 1915. in 1916. Venizelos je bil pri kralju. Dveurni razgovor je bil precej buren. Ko je Venizelos zapustil dvor, mu je občinstvo napravilo ovacije.

NOVIH 200 MILIJONOV NA RUMUNSKEM.

»Frankfurter Zeitung« dne 15. avgusta poroča iz Chiasso: Po bukareških vesteh je rumunska vlada zopet izdala za oboroževanje novih 200 milijonov, ko ji je zbornica pravkar dovolila ravnotako visok znesek. Vojni minister pa je naročil vsem podjetjem, ki delajo za armado, naj sestavijo seznam delavcev, ki bi jih zadela mobilizacija, da jih more pustiti v dosedanjih obratih.

Turčija v vojski.

TURŠKO URADNO POROČILO.

Carigrad, 14. avg. (Kor. ur.) »Agence Telegraphique Milli« poroča iz turškega glavnega stana:

Dardanelska bojna črta.

Pri Ari Burnu v severni smeri smo 12. avgusta s protinapadom odbili sovražni sunek iz okolice ravnine Afarta na naše desno krilo in smo podili sovražnika nekaj sto metrov nazaj za njegovo prvotno postojanko. Več smo jih ujeli, med njimi enega častnika. Naša artiljerija je 13. avgusta s svojim uspešnim ognjem razkropila nek sovražni pehotni bataljon na ravnini Afarta in ga je prisilila, da je moral bežati v največjem neredu proti Kemiklilimi. Sovražne ladije, ki so se nahajale nasproti Kemiklilimi, so se umaknile pred našim ognjem. Obstreljevali smo sovražna izkrcavališča in smo zadali sovražniku velike izgube. Potopili smo en čoln z vojaki. Pri Seddilbahru je uničila naša artilerija sovražne postojanke na levem krilu; te postojanke so bile prirejene za metanje bomb. Naše obrežne baterije pri Kumkale so s svojim ognjem razkropile sovražne torpedovke, ki so križarile v okolici morske ožine. Sovražnik je zadnje dni večkrat uporabljal dum-dum krogle. Sovražnikovi letalci so vrgli 13. avgusta zjutraj in zvečer zopet dvanajst bomb na bolnišnico v Ari-Burnu, dasi je nosila znamenje Rdečega polumeseca. Ranjenih je bilo vsled tega 9 vojakov, z obžalovanjem beležimo oba ta slučaja.

Na ostalih bojnih črtah nič bistvenega.

V EGEJSKEM MORJU VELIKO ZAVEZNIKOV — NA DNU MORJA.

Carigrad, 15. avgusta. (Kor. ur.) Neki nemški podmorski čoln je potopil v Egejskem morju 10.000 ton obsegajočo transportno ladjo s sovražnimi vojaki, med katerimi jih je bilo le nekaj mogoče rešiti.

Mirovno gibanje.

Kodanj, 14. avgusta. Ameriška kardinala Gibbons v Baltimore in o' Connel v Bostonu sta povabila kardinale in škofe nevtralnih držav, da pridejo v Švico na konferenco, kjer naj bi se razpravljalo o temeljih mirovnih pogajanj. Pred objavo tega povabila je imel kardinal Gibbons daljši razgovor z Wilsonom.

»Reuter« poroča iz Washingtona, da na ameriški vladi zanikajo, da bi imel predsednik Wilson kaj opravka s sestankom ameriških in nevtralnih kardinalov.

Pariz, 13. avgusta. Francosko časopisje piše z ozirom na rusko vest, da je Nemčija v Petrogradu stavila mirovne predloge, (kar je nemška vlada odločno zanikala. Op. ur.), da se sedaj ne sme govoriti o miru, ker Nemčija hoče edinole razdvojiti zaveznike. Če se sedaj sklene mir, bi osrednji sili dobili možnost za nov napad. »Naj si želimo miru še tako vroče, vendar se moramo takega miru ubraniti za vsako ceno s popolnim porazom Nemčije.«

VPRAŠANJE NA NEMŠKO VLADO GLEDE MIRU.

Socialistični poslanec Liebknecht je z bojišča poslal državnemu zboru vprašanje, ali bi bila vlada v slučaju, da so druge vojne stranke pripravljene, pripravljena na temelju odpovedi vsaki aneksiji tuje zemlje začeti mirovna pogajanja.

AMERIŠKO MIROVNO GIBANJE.

New York, 15. avgusta. (Kor. urad.) (Brezžična brzojavka Wolffovega urada.) Hearstov list »New York Americane« prinaša obilo glasov iz krogov kongresa itd., ki priporočajo, naj se ustanovi liga nevtralnih držav za brambo pravic nevtralcev in za sodelovanje pri mirovnih pogajanjih in za prepoved izvoza orožja. V članku poziva list na predsednika Wilsona, naj porabi svoj osebni in uradni vpliv za konec pošiljanja municije. List objavlja daljši seznam ameriških tvrdk, ki so odklonile vojna naročila v znesku 139 milijonov. List je izpraševal okoli in našel, da raste število tistih, ki odklanjajo vojna naročila, ker nočejo podaljšati vojne.

Razna poročila.

BAN POTUJE.

Zagreb, 15. avgusta. (Kor. ur.) Ban baron Skerlecz je došel v Topusko. Sprejela ga je duhovščina kakor tudi civilne in vojaške oblasti.

ŽENSKI VOJNI POROČEVALCI V AVSTRIJSKEM VOJNEM ČASNIKARSKEM STANU.

Pisateljica Alice Schalek obvešča, da je poleg nje prideljena tudi Američanka mis Blyth avstrijskemu vojnemu časnikarskemu stanu.

NADŠKOF V ČIKAGU UMRL.

Rotterdam. Umrl je nadškof v Čikagu Jameš Edvard Quigley v 61. letu svoje starosti. Nadškof v Čikagu je postal l. 1903.

RESEN OPOMIN MEHIKI.

Pariz, 15. avgusta. (Kor. ur.) »Petit Parisien« poroča iz Washingtona: Na posvetovanju sedmih ameriških ljudovlad se je sklenilo pozvati vse voditelje mehikanskih strank, naj se z izločitvijo osebnosti v imenu človekoljubja združijo, da se obnovi v Mehiki mir. Če se Mehikanci ne bodo pokorili temu pozivu, se izvoli predsednik izven strank, da z narodi in z na pomoč poslanimi silami zopet obnovi mir. Narod naj nato končno sam voli vlado in predsednika. Izzivajoče Carranzavo postopanje zna lahko še pospešiti sklep Združenih držav, da nastopijo v smislu sklepov posvetovanja.

VSTAJE V INDIJI.

Rotterdam. Iz Londona se poroča: Zdaj šele se uradno poroča, da sta dva fanatična mohamedanca v Indiji usmrtila enega majorja, enega kapitana in nekega seržanta. Uradno poročilo izvaja: Obžalovanja vredna žaloigra se je godila v Ihansi (v provincah Agra in Onah, angleška Indija), kjer je nastanjen 8. kavalerijski polk indijske armade. Dva vojaka mohamedanca sta stekla iz vrst polka, ustrelila sta majorja M. H. Galeta in sta zabodla poročnika Courtenaya, ki je kmalu nato umrl. Morilca sta drla nato proti častniški obednici in sta med potjo ranila kapitana Hudsona, ki jima je prišel naproti. Streljala sta nato na nekega seržanta in na nekega bombardierja; prvega sta ranila, zadnjega pa ustrelila. Ko sta potem ustrelila še kapitana Cooperja, se je nekemu oddelku vojakov posrečilo pod vodstvom dveh častnikov, da je prijel morilca in da ju je ustrelil. Polka zato niso odposlali na evropsko bojišče, kakor so prvotno nameravali.

ZAHTEVA PO NOVI POLITIKI NA RUSKEM.

Petrograd, 16. avgusta. (K. u.) »Rječ« poroča, da je tudi municijski odsek sklenil zahtevati, da se odpravijo vse politične omejitve in se izda politično pomiloščenje. List vidi v tem sklepu, da mora biti v deželi nezadovoljnost z dosedanjo vlado strašno velika, če celo politični kongres smatra take sklepe za potrebne. Knez Wolkovski pa s cesarjevim ukazom imenovan za državnega podtajnika, toda mesto je sprejel le pod pogojem, da se mora v provincah način vlade temeljito izpremeniti in je zahteval zase pravico, da po svoji razsoji odstavlja guvernerje. Kakšna mora biti nezadovoljnost z guvernerji, je razvidno iz tega, da je duma zahtevala, da se guvernerji izključijo iz odsekov za živila.

PROTI KATOLIŠKI PROPAGANDI PO FARANCOSKIH VOJAŠKIH BOLNIŠNICAH.

Pariz, 16. avgusta. (K. u.) »Temps« poroča: Da ustreže želji republikanov in socialistov, ki so se pritoževali, da se po bolnišnicah in ambulancah vrši katoliška propaganda, je dal vojni minister po vseh dvoranah v bolnišnicah in ambulancah nabiti oklic, kjer je rečeno, da je vsakemu vojaku kot prostemu francoskemu državljanu na prosto dano, da se prišteva tej ali oni veri, kakor sam hoče ali pa ostane izven vsake vere.

NIZOZEMSKA KUPUJE OROŽJE V AMERIKI.

Rotterdam, 14. avgusta. »Morning Post« ima iz Washingtona: Začeli so nakladati bakrene plošče in granatne ovoje za Rotterdam. V juniju je šlo na Holandsko 25.000 funtov bakra, dočim ga gre drugače na leto samo 1040 funtov. Tako se potrjujejo vesti, da je Holandska naročila v Ameriki veliko množino krogel za puške, šrapnele in medenine. »Reuter« pristavlja: Jasno je, da se Holandska pripravlja za vsak slučaj.«

KOLERA.

Zdravstveni oddelek notranjega ministrstva obvešča: Po poročilu 14. avgusta se javljajo slučaji azijske kolere, in sicer: šest slučajev v Celju, trije slučaji v Brežicah, trije slučaji v Ljubljani. Slučaji v Celju in v Brežicah se tičejo, kakor tudi dva obolenja v Ljubljani, vojakov, ki so se vrnili z južnozahodnega bojišča. Tretji slučaj v Ljubljani se tiče domačina.

NAPAD NA EKSPRESNI VLAK.

Rotterdam. Med vožnjo iz New Yorka v New Orleans so prisilili banditi vlakovodjo in kurjača nekega ekspresnega vlaka, da sta ga morala ustaviti. Roparji so nato odpeli poštni, tovorni in ekspresni voz in so izpustili prazno lokomotivo odpeljati s polnim parom proti jugu. Tovorni voz je bil oropan, nakar so roparji pobegnili. Tri osumljence so prijeli.

STRAŠEN VIHAR V OHIU.

Rotterdam. Strašen vihar je divjal v državi Ohio. Podrlo se je veliko poslopij. Mrtvih je 39 oseb.

Ljubljanske novice.

lj **Slavnostne predstave v »Kino Central v deželnem gledališču.** Od danes naprej se prično v »Kino Central« povodom cesarjevega rojstnega dne tri dni trajajoče slavnostne predstave, katerih čisti dohodek je namenjen za naše junake ob soški fronti. Predstavlja se velika patrijotična prekrasna drama **»Domovje moje, Avstrija«**, poleg tega pa še ostali prvovrstni vspored. Glavna slavnostna predstava je jutri ob pol 9. uri zvečer. Pri tej predstavi igra elitni damski orkester.

lj **Uradne ure na ljubljanskem carinarskem uradu** je finančno ravnateljstvo z ozirom na posebne nujne razmere določilo tako-le: Na glavnem carinskem uradu na ljubljanskem glavnem kolodvoru se uraduje samo popoldne od 2. do 5. ure, pri carinski ekspozituri na pošti pa samo dopoldne od 8. do 12. ure, in sicer od včeraj (16. avgusta) naprej.

lj **Umrli** so v Ljubljani: Alojzij Gorišek, rudar v pokoju, 45 let. — Stanko Pečan, sin strojarskega delovodje, 11 mesecev. — Josip Lavtar, branjevec, 56 let. — Anton Stiegler, deželni strelec. — Istvan Szabo, pešec. — Jakob Poželnik, hiralec, 72 let. — Josip Piotek, pešec. — Vojka Zupanić, rejenka 15 tednov.

— **Izboljšan kruh na Dunaju.** Dunajski župan je odredil, da dobe peki odslej za peko kruha 50 odstotkov ržene in 50 odstotkov nemške pšenične moke.

— **Za sklad v podporo vdov in sirot v vojni padlih kranjskih vojakov** mestne **občine ljubljanske** je povodom slavnostnega zabijanja žebljev v brambni ščit v železju darovala trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko 200 K.

lj **Povodom svojega 70. rojstnega dne** je gospod stavbinski mojster Viljem Treo v Ljubljani velikodušno poklonil znesek 1000 K, in sicer 400 K za pomožno in okrepčevalno postajo Rdečega križa na glavnem kolodvoru v Ljubljani, 200 K za perilo v objektu št. 1 belgijske vojašnice in 400 K kot prispevek za nabavo enega podmorskega čolna.

lj **Umrl** je prokurist knjigarne Kleinmayer & Bamberg g. Viljem Rolf.

Obmejni Slovenci.

— **Sv. Trojica v Slov. goricah.** Lepo slovensko veleposestvo na prodaj. Dne 23. avgusta t. l. ob 9. uri dopoldne se bode dražilo na licu mesta v Zg. Porčiču: I. zemljišče, vl. štev. 32, k. o. Zg. Porčič, obstoječe iz hiše, gospodarskega poslopja, kovačnice, mlina, sušilnice in zemlj. parcel v obsegu 34 ha 50 a 85 m². — II. zemljišče vl. štev. 24, k. o. Zg. Porčič, obstoječe iz hiše, gospodarskega poslopja, vinograda, dveh travnikov, njive, gozda, (parc. štev. 38, 161, 162, 163, 164, 165). — III. Zemljišče, vl. štev. 84, k. o. Zg. Porčič, obstoječe iz hiše in pospodarskega poslopja parc. štev. 37 in 141, gozd 142/2, pašnik, 142 vinograd. — IV. zemljišče vl. štev. 67, k. o. Zg. Zerjavci, obstoječe iz njive, parc. št. 256 in vl. št. 73, k. o. Sp. Žerjavci, obstoječe iz viničarije in parcel št. 384/1 vrt, 384/2 pašnik in 385/1 vinograd s pritiklinami, ki vsebujejo par volov, 2 kravi, 3 vozove, 1 plug, 1 brano, 1 mlatilni stroj, 1 sani, 2 žitni shrambi, 1 stroj za snaženje zrnja, 5 velikih in 4 male sode. — Nepremičninam, ki se bodo dražile imenovanega dne, je določena vrednost ad I. 34.305'91 K, ad II. 2073 K, ad III. 1187'92 K, ad IV. 1481'06 K, pritiklinam 2655 K. Najmanjši ponudek znaša: ad I. 24.640'61 K, ad II. 1382 K, ad III. 791'96 K, ad IV. 989'26 K. Dražbene pogoje in listine, ki se tičejo nepremičnim, smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri tej sodniji, v izbi št. 10 med uradnimi urami. Imenovana zemljišča, nekdanja lastnina pokojnega Franca Ploj, so izborna v vsakem oziru in vrhu tega ležijo tudi v narodno ogroženem kraju. Zato prav toplo priporočamo kotoliško-narodno mislečim in petičnim Slovencem, da naj storijo svojo narodno dolžnost, da ne pride lep kos slovenske zemlje v nasprotnikove roke. — Tukajšnjega dosedanjega poštnega ekspedijenta, povsod znanega Ferdinanda Gollob, so vpokojili, hkrati so tudi povišali tukajšnje poštno mesto v višji plačilni razred — II/II. — Prosilcev, oziroma prosilk za našo poštno mesto je bilo 16, med njimi štirje Slovenci in več Slovenk. A mesto poštarice je dobila Antonija Lebitsch, ki je bila do sedaj poštna ekspedijentinja v Waldsteinu pri Gradcu. Poštni urad, ki je bil dosedaj v hiši Ferdinanda Gollob, se bode preselil v hišo gosp. Rezinski.

Mesto bodočnosti.

Novodobna vojna tehnika, ki ogrožuje človeška bivališča, je nagnila francoskega časnikarja Jožefa Gallier, da je sestavil načrt, po katerem naj bi se v bodoče gradila mesta. Piše: Površina zemlje ne zadostuje več človeški delavnosti. Velika svetovna mesta so del svojega prometa preložila pod ceste. In danes vidimo, da je krvavi boj podoben podzemski borbi. Tudi vojna se zakopava v zemljo in si išče tajnih potov in skrivališč. Sedanja vojna se zariva v globino, dviga zemljo, in ko mine vihar železa in ognja, ne ostane zmagovitim četam druzega nego razvaline. Tako čas zapovedujoče zahteva nove arhitekture. Nove generacije potrebujejo novih bivališč. Naše hiše ne zadoščajo več današnjim življenjskim pogojem. Moderni stavbeniki bodo gotovo našli tako obliko arhitekture, ki odgovarja novim zahtevam. Imeli bomo strehe, ki nas bodo varovale pred bombami in pred vsem, kar pada z neba in ni več mana. Strehe bodo zgrajene v obliki teras, na katerih bodo numerirane lope za letala stanovalcev. Podzemski prostori ne bodo nič manj varno in udobno zgrajeni kakor druga stanovanja. Doživeli smo revni konec onega, kar smo imenovali klet. Dokler smo ondi hranili samo vino, je še bilo. Toda odkar je postala klet zbirališče za družine, igrišče za otroke, počivališče za starše, odkar zahtevamo od nje vse lastnosti obednice in spalnice, smo spoznali, da stavbeniki na vse to niso nič mislili. Recimo naravnost: V naših kleteh se ne da stanovati. Še včeraj ni bila takorekoč nič, toda že jutri bo veliko pomenila. To je eno velikih vprašanj za bodoče stavbenike. V bodoče bodo imele kleti sobe, kopalnice in kuhinje. In hodniki bodo v bodočem mestu pod zemljo vodili v kleti. Da, mesta bodo dvojno zidana: ljudje bodo živeli ravno tako pod zemljo, kakor v njej. »In spomeniki?« — »Ej, da, umetniki se bodo morali odpovedati ustvarjanju spomenikov.«

Kupim v vsaki množini mikano in nemikano

domače predivo

po najvišji ceni. — Ponudbe na: **Ivan N. Adamič**, vrvarna, **Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 31.** 1453

: Naročajte „Slovenca". :

1 steklenica 2 krone.

Ceniki zastonj in franko.

Zahvala.

Za blage dokaze sočutja ob priliki našega nepozabnega brata, gospoda

Matevža Vrhunc

izrekamo vsem našo iskreno zahvalo. Posebna hvala pa bodi izrečena preč. duhovščini v Železnikih, g. županu za ves njegov trud, zastopstvu društva ljubljanskih postreščkov, ter vsem sorodnikom in znancem, ki so spremili pokojnika na njega zadnji poti. — Vsem Bog plačaj!

Ljubljana-Železniki, 17. 8. 1915.

Žulujoči ostali.

Krepkega dečka

iz poštene hiše s primerno šolsko izobrazbo, ter pridnega 1589 5

trgovskega pomočnika

sprejme **Jos. Errath v Mokronogu, Dolenjsko.**

Najstarejša slovenska tvrdka te stroke.

Obstoji že nad 38 let

ANA HOFBAUER

imejiteljica zaloge cerkvene obleke in orodja

Ljubljana, Wolfova ulica 4

si usoja javiti preč. duhovščini ter sl. občinstvu, da **izdeluje** natančno po naročilu in predpisih vsakovrstne **bandere, baldahine, plašče, kazule, pluvijale, dalmatike, velume, albe, koretije, prte** itd. itd., sploh vse kar se rabi v cerkvi pri službi božji. Izdeluje se vse ročno, solidno, pošteno ter po najnižjih cenah, ter se prevzemajo tudi naročila na **vezenje, prenavljanje stare obleke** ter sploh vsa **popravila.**

Zagotavljajoč hitro in najpoštenejšo postrežbo, prosi, da se pri naročilih izvoli ozirati na prvo domačo tvrdko.

Hlapec 1596

se sprejme v trgovino z usnjem

Ivan Seunig, Stari trg štev. 7, Ljubljana.

Sprejme se takoj starejša

DEKLA

katera bi znala kuhati, kakor tudi druga gospodinjska dela opravljati, pod ugodnimi pogoji pri **And. Krošelj,** trgovcu, **Dobova pri Brežicah,** Spodnje Štajersko. 1592

Izvežbana Prodajalka

špecerijske stroke, za takojšnji nastop se sprejme pri

A. ŠARABON v Ljubljani.

Tužnim srcem javljamo prežalostno vest, da je naša preljubljena mati

Marija Malenšek, roj. Kopper

danes ob 6. uri zvečer v starosti 72 let svojo blago dušo izdihnila.

Pogreb nepozabne rajnice se vrši v sredo popoldan ob 5. uri na Trebanjskem pokopališču.

Svete maše se bodo brale v farni cerkvi.

Priporoča se v blag spomin!

Trebnje, dne 16. avgusta 1915. 1614

Josip, Ivan, sinova
Riko, Janko, Gvido, vnuki

Ida Debelak r. Malenšek, hči
Rih. Debelak, zet.

Št. 13.112.

RAZGLAS.

C. kr. deželna vlada je z ukazom z dne 15. avgusta 1915, št. 21.163, prepustila za novo mlevsko sezono uravnavo porabe **mlevskih izdelkov za Ljubljano mestni občini ljubljanski.**

Pozivljajo se vsi dosedanji prodajalci moke ter drugi, ki obrtoma uporabljajo moko, da se najkasneje

do prihodnjega petka, dne 20. avgusta, opoldne, pismeno priglase

na mestnem magistratu, da jih je mogoče vpisati v imenik odjemalcev in prodajalcev moke.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 17. avgusta 1915. 1618

Razpis ustanov.

Za prihodnje šolsko leto, ki se začne **dne 16. septembra t. l.,** razpisuje deželni odbor vojvodinje Kranjske

pet deželnih ustanovnih mest

za c. in kr. mornariško akademijo za sinove neimovitih slojev prebivalstva kranjske dežele.

Splošni pogoji so:

1. domovinstvo na Kranjskem;
2. telesna sposobnost za mornariško vzgojo ter tudi za bodočo vojno službo na morju; to sposobnost je dokazati po „Predpisu za zdravniško preiskavo pomorskih aspirantov in prosilcev za sprejem kot gojencev c. in kr. mornariške akademije", izdanem z mornariškim pravilnikom v XXII. l. 1902 (za poveljstva in zavode c. in kr. vojske l. 1903.);
3. zadovoljivo nravno vedenje;
4. izpolnjeno 14. in ne prekoračeno 16. leto življenja;
5. dosedanje šolanje, dovršeno z najmanj **zadovoljivim (dobrim)** uspehom, in sicer:

Štirje nižji razredi kake javne tuzemske srednje šole ali ravno toliko letnikov vojaške nižje realke, z nadaljnjim pogojem, da je prosilec zadobil v **matematiki** najmanj red **„dobro".**

(Tiskane popolne pogoje za sprejem je dobiti pri tvrdki „L. W. Seidl & Sohn" na Dunaju. Pošljejo jih pa tudi pisarniško ravnateljstvo vojnega ministrstva, mornariški odsek, pristaniško admiralstvo v Pulju, pomorsko okrajno poveljstvo v Trstu in poveljstvo mornariške akademije vsakemu, ki jih zshteva proti plačilu 40 h ali proti znamkam te vrednosti).

V svrho sprejema v c. in kr. mornariško akademijo bodo morali dotični prosilci delati sprejemno izkušnjo. Ta izkušnja bo obsegala za vstop I. letnik: a) nemški jezik, b) matematiko, c) zemljepis in zgodovino, d) prirodopisne vede vseh teh predmetov toliko, kolikor so predavani v prvih štirih razredih kake srednje šole.

Sprejemne izkušnje se prično dne 10. septembra. Odbrani aspiranti bodo v pravem času poklicani.

Izobraženje v mornariški akademiji traja štiri leta. Po zadovoljivi dovršitvi IV. letnika se imenujejo gojenci za pomorske kadete.

Prošnje za ustanove v svrho sprejema v c. in kr. mornariško akademijo je poslati **deželnemu odboru vojvodine Kranjske, in to najkasneje do 27. avgusta 1915.** Pozneje došle prošnje se ne bodo vpoštevale.

Prošnji je priložiti:

1. krstni list;
2. domovinski list (prosilčev);
3. izpričevalo vojaškega zdravnika;
4. izpričevalo o cepljenju koz, če cepljenje ni potrjeno v vojaškem izpričevalu;
5. vsa izpričevala srednje šole;
6. izpričevalo o premoženju, potrjeno od županstva in župnega urada in ravnotako nravnostno izpričevalo.

Prošnjo je kolkovati s kolkom za eno krono, vsako prilogo pa s kolkom za 30 h, če že ni kolkovana.

Prošnje smejo vložiti samo starši (oče, če njega ni, mati ali varuh).

Kranjski deželni odbor,

v Ljubljani, dne 15. avgusta 1915.

Izdaja konzorcij »Slovenca«. Tisk: »Katoliške Tiskarne«. Odgovorni urednik: **Jožef Gostinčar,** državni poslanec.